

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060103

DOM
2017-04-06
Stockholm

Mål nr
M 288-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-12-17 i mål nr M 2831-14, se bilaga A

KLAGANDE

1. Länsstyrelsen i Blekinge län

2. Naturskyddsföreningen i Karlskrona
c/o AQ

MOTPART

Karlskrona kommun

Ombud: Front Advokater AB

SAKEN

Ansökan om tillstånd för utfyllnader vid Karlskrona hamn inom Verkö industriområde i Karlskrona kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolens avslår Länsstyrelsens i Blekinge län och Naturskyddsföreningens i Karlskrona överklaganden.

Dok.Id 1319774

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Blekinge län (länsstyrelsen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen 1) inte ska lämna dispens enligt 14 § artskyddsförordningen (2007:845) för avverkning av ekar och 2) ska upphäva mark- och miljödomstolens dom i den del som gäller utfyllnad i Solviken och ianspråktagande av intilliggande landområde och därmed även ska upphäva villkoren 7, 8 och 11.

Naturskyddsföreningen i Karlskrona (Naturskyddsföreningen) har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen 1) inte ska lämna tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till utfyllnad på fastigheten X i Karlskrona kommun, 2) inte ska lämna dispens enligt 14 § artskyddsförordningen för avverkning av ekar och 3) inte ska godkänna miljökonsekvensbeskrivningen. I andra hand har yrkats att om tillstånd meddelas ska Mark- och miljööverdomstolen fastställa fiskeavgiften till avsevärt högre belopp.

Karlskrona kommun (kommunen) har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande:

Landområdet som ska fyllas ut är inget vattenområde och tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken kan därmed inte meddelas. Varken ansökan eller prövningen har omfattat utfyllnad på land.

Det är ett betydande samhällsintresse att utveckla kombiterminalen på Verkö med möjlighet att omföra landtransporter från väg till järnväg. Arealbehovet för att utveckla en kombiterminal kan dock tillgodoses utan att Solviken fylls ut. Det finns lösningar på hur man kan dra järnvägsspåren utan att naturområdet vid Solviken behöver tas i anspråk. Spåren behöver inte läggas parallellt. Om spåren måste ligga parallellt finns tekniska möjligheter att lägga ett av spåren på ett pådäck av betong.

Solviken är en vik med rik bottenvegetation. Den är en viktig uppväxtmiljö för flera fiskarter. Intilliggande landområde är ett naturskogsområde med mycket höga naturvärden som bland annat utgör livsmiljö för fridlysta och hotade arter. En utfyllnad utplånar dessa värden. Det saknas alltså skäl att lämna dispens enligt artskyddsförordningen för att ta bort ekar i området. Det finns sammanfattningsvis ingen nytta som motiverar en utfyllnad av Solviken och intilliggande landområde.

Naturskyddsföreningen har anfört i huvudsak följande:

Landområdet som ska fyllas ut är inget vattenområde och tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken kan därmed inte meddelas. Varken ansökan eller prövningen har omfattat utfyllnad på land.

Kommunen har gjort en felaktig avgränsning av sin ansökan eftersom denna inte tar upp samtliga konsekvenser av en exploatering av Verkö. Allmänheten kan därmed inte överblicka konsekvenserna av exploateringen.

Kommunen har inte i tillräcklig utsträckning utrett alternativa lokaliseringar för att utveckla en kombiterminal i Karlskrona hamn. Miljökonsekvensbeskrivningen kan därför inte godkännas. Det finns andra lämpliga lösningar på att utveckla kombiterminalen utan att varken Långalisaviken eller Solviken behöver tas i anspråk. Outnyttjade ytor kan tas i anspråk.

Det finns inte ett allmänintresse av att utveckla kombiterminal på Verkö eftersom det inte är säkert att kommunens prognoser för omfördelning av godstransporter från väg till järnväg infrias. Trots upprustningen av järnvägen mellan Emmaboda och Verkö har inga godståg trafikerat banan.

Det saknas förutsättningar att lämna dispens för att kunna avverka ekar i området och det finns alltså formella hinder för att medge tillstånd. Om avverkning tillåts i området försvåras upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för läderbaggen. Det finns därutöver andra rödlistade arter i landområdet. Borgspiggen, som har hittats i Solviken och sannolikt är i ett tidigt stadium av en artbildningsprocess måste enligt

försiktighetsprincipen skyddas eftersom den är viktig både ur ett evolutionsbiologiskt perspektiv och för den biologiska mångfalden. Den är i högsta grad skyddsvärd och unik. Vikarna har även i övrigt höga naturvärden och fungerar som rekryteringsområden för sill, gädda och abborre. Området är också viktigt för friluftslivet.

Kommunens analys av nyttan av projektet är inte rättvisande. Kommunen har inte gjort någon ekonomisk värdering av skadorna på naturvärden, friluftsvärden och estetiska värden medan nyttan av åtgärderna har värderats orimligt högt.

Om restaurering av ålgräsängar ska ingå i fiskeavgiften ska denna bestämmas till ett väsentligt högre belopp. Antalet individer av abborre, gädda och karpfisk/mört har uppskattats fel vid bedömandet av fiskeavgift. Även det uppskattade priset för gädda och ränteberäkningen är fel.

Kommunen har anfört i huvudsak följande:

Som en direkt följd av verksamheten med att fylla ut vattenområden ingår utfyllnad av landområden i syfte att få en jämn överbyggnad på ca + 3 meter över medelvattenytan. Att fylla ut land är en direkt och nödvändig förutsättning. En fullständig naturvärdesinventering har gjorts och prövningen har omfattat även landområdet.

Sjörkorridoren mellan Karlskrona och Gdynia är en av EU:s 21 stomnätskorriorer för transporter. Projektets koppling till det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) gör att utvecklingen på Verkö är både nödvändig och önskvärd för att uppnå funktionalitet.

En omfördelning av transporter från landsvägstrafik till båt/järnväg, s.k. intermodala transporter, är under utveckling på många platser i Europa. Järnvägsprojektet på Verkö är ett exempel där det offentliga skapat förutsättningar för att omfördela transporter. Låga oljepriser har inneburit att introduktionen på marknaden ligger vilande till dess att förutsättningarna ändras men det påverkar inte på något sätt ambitionerna och planerna för en utveckling av intermodal verksamhet på Verkö.

Det finns ett stort och akut behov av utökade ytor i anslutning till Karlskrona hamn inom Verkö industriområde framför allt för att kunna ha en effektiv omlastning av gods till järnväg. Behovet av ytor har noga utretts och tagits fram i samråd med aktörerna på Verkö.

Gällande föreskrifter och tekniska regelverk anger hur spåren ska ligga i förhållande till varandra. Att inte lokalisera spåren parallellt leder till en alltför ineffektiv godshantering. För snäva kurvradier innebär urspårningsrisk, ökat slitage och ökad energiförbrukning.

Geotekniska förutsättningar saknas för att bedriva en kombiterminal med järnvägsspår på en utfyllnad av enbart Långalisaviken. Här krävs en stabilisering av utfyllnaden till mycket stora kostnader.

Planerade åtgärder och avverkning av en ensam ek med förmodad förekomst av läderbagge hindrar inte upprätthållande av gynnsam bevarandestatus. Ökad igenväxning och generationsglappet mellan gamla och unga ekar är ett betydligt allvarigare hot mot läderbaggens långsiktiga överlevnad än genomförandet av planerad utfyllnad. Kommunens åtagande om skötselåtgärder och ekplan är därför av stor betydelse. Genom villkor och åtaganden kommer åtgärden inte i konflikt med artskyddsbestämmelserna och någon dispens krävs inte. Om dispens krävs är förutsättningarna för dispens uppfyllda. DNA-studier visar att borgspiggen tillsammans med andra spiggar i Karlskronatrakten och stora delar av Nordatlanten tillhör samma art, dvs. storspigg. En utfyllnad av Solviken kommer således inte att leda till att biologisk mångfald hotas.

Projektet är mycket positivt med det övergripande syftet att lyfta gods från lastbil till järnväg. Denna nytta är betydligt större än de lokala skador i naturmiljön som anläggandet medför.

Fiskeavgiften har bestämts genom särskild utredning och är inte för låg.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL*Miljökonsekvensbeskrivningen*

Naturskyddsföreningen har hävdats att miljökonsekvensbeskrivningen har sådana brister att den inte kan godkännas. Domstolen finner i denna del att den miljökonsekvensbeskrivning som redovisats på ett tillräckligt tydligt sätt redovisar projektet och dess påverkan på omgivningen. Skäl för att underkänna miljökonsekvensbeskrivningen finns således inte.

Prövningens omfattning

Både Naturskyddsföreningen och länsstyrelsen har ifrågasatt prövningens omfattning och att tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken inte kan ges till utfyllnad av landområde. Naturskyddsföreningen och länsstyrelsen har därvid anfört att varken ansökan eller prövningen avser utfyllnad av landområdet. Naturskyddsföreningen har dessutom anfört att prövningen är för snävt avgränsad, vilket har medfört att nödvändiga kringverksamheter inte prövats.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar i denna del följande. Det område som ansökan omfattar har tydligt markerats på den karta som bifogats ansökan. På kartan markerat område innefattar även ett till berört vattenområdet anslutande landområde. Vidare framgår av ansökan (avsnitt 10.5) att planerad utfyllnad i vattenområdet även kommer att leda till att delar av anslutande landområde tas i anspråk för att skapa en jämn överyta. Även i miljökonsekvensbeskrivningen med tillhörande bilagor redogörs för de landbaserade naturvärden som kan påverkas och konsekvenserna av en utfyllnad. Vid handläggningen hos mark- och miljödomstolen har bl.a. länsstyrelsen och Naturskyddsföreningen haft synpunkter på utfyllnaden på land vilket har bemötts av kommunen. Slutligen har mark- och miljödomstolen i domen gett tillstånd till utfyllnad av landområden i anslutning till vattenområdena och även redovisat skäl för detta.

Mot bakgrund av vad som sagts finner Mark- och miljööverdomstolen att ansökan omfattar både utfyllnad i vattenområde och viss utfyllnad på land. Även mark- och

miljödomstolens dom får tillräckligt tydligt anses omfatta tillstånd till landutfyllnaden. Det förhållandet att 11 kap. miljöbalken anges i domslutet medför inte att tillståndets omfattning kan missuppfattas.

När det gäller Naturskyddsföreningens invändning om att prövningen delats upp på felaktigt sätt och är för snävt avgränsad delar Mark- och miljööverdomstolen den bedömning som har gjorts av mark- och miljödomstolen. En felaktig avgränsning har således inte skett. Relevanta kumulativa effekter såsom buller och andra störningar har redan prövats samt försetts med villkor och föreskrifter som innebär att kumulativa effekter har begränsats. Något annat skäl för att prövningen ska anses vara avgränsad på fel sätt har inte framkommit.

Behovet av utfyllnaden

Varken Naturskyddsföreningen eller länsstyrelsen har ifrågasatt Karlskrona hamns strategiska läge och dess betydelse för transporter till och från Europa. Däremot har syftet med och behovet av sökt utfyllnad ifrågasatts. Kommunen har hävdats att utfyllnaden krävs för att på ett ändamålsenligt sätt utöka hamnen och göra det möjligt att anlägga järnvägsspår som gör en effektiv godshantering möjlig. Detta är enligt kommunen nödvändigt för att gods ska kunna omfördelas från väg till järnväg. Mark- och miljööverdomstolen anser att kommunen genom den utredning som presenterats tillräckligt väl har visat att syftet med utfyllnaderna är att utöka hamnen och göra en omfördelning av gods möjlig. Mot bakgrund av projektets omfattning och inriktning är det rimligt att en sådan planering måste ske med tämligen långa tidshorisonter. När det gäller spårdragningen och den mark som måste tas i anspråk för denna anser Mark- och miljööverdomstolen att den utredning som kommunen presenterat visar att föreslagen spårdragning är nödvändig för att uppnå syftet med ombyggnaden. Särskilt beaktar här domstolen att det alternativ som Naturskyddsföreningen redovisat medför att vissa befintliga byggnader som kommunen inte disponerar behöver flyttas eller rivas. Vidare finns det järnvägstekniska begränsningar för bl.a. vilken kurvradie som spåren kan ha. Länsstyrelsens förslag medför att större vattenområden med svårare geologiska förhållanden behöver fyllas ut och att spår som inte är parallella byggs vilket innebär att godshanteringen inte blir tillräckligt effektiv.

Konsekvenser för de mark- och vattenområden som ska fyllas ut

En eventuell utfyllnad kommer att ha en kraftig påverkan på berörda områden eftersom de biotoper som finns inom områdena helt försvinner. Både länsstyrelsen och Naturskyddsföreningen har anfört att påverkade områden hyser höga naturvärden.

På de landområden som kommer att tas i anspråk är värdena knutna till den ädellövskog som finns i området. Det område som kommer att påverkas är dock begränsat. Till skillnad från andra närliggande områden omfattas det aktuella området inte av något formellt skydd enligt 7 kap. miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolen finner därvid vid en samlad bedömning att ädellövskog inom det ansökta området i sig inte har sådant skyddsvärde att det medför hinder mot projektet. Det har även inväntats att artskyddsförordningen och dess skydd för skalbaggearten läderbagge medför att tillstånd inte ska meddelas för utfyllnaden. Mark- och miljööverdomstolen har ovan konstaterat att om syftet med utbyggnaden ska uppnås så måste ädellövsträden tas bort. Domstolen finner vidare att syftet med utbyggnaden tillgodoser ett tydligt allmänintresse. Genom att endast ett begränsat område tas i anspråk blir slutligen enligt domstolens mening påverkan på arten begränsad och påverkar inte dess bevarandestatus. Sammantaget utgör därmed inte heller artskyddsförordningen något hinder mot att ta områdena i anspråk.

Naturskyddsföreningen har inväntat att både Långalisaviken och Solviken har så höga naturvärden att någon utfyllnad inte ska ske. Länsstyrelsen har endast pekat ut Solvikens naturvärden.

En del av skyddsvärdet föranleds enligt Naturskyddsföreningen av att det i vattenområdet finns en storspiggspopulation som benämns borgspigg. Både Naturskyddsföreningen och kommunen har skriftligen och muntligen presenterat omfattande utredningar om borgspiggen. Mark- och miljööverdomstolen finner att den utredning som kommunen presenterat tillräckligt väl får anses visa att borgspiggen inte är att anse som en egen art. Särskilt fäster domstolen vikt vid den streckkodsanalys och mikrosattelitanalys som presenterats. Domstolen ifrågasätter i och för sig inte att borgspigghanarnas avvikande beteende och utseende gör borgspiggen intressant ur forskningshänseende. Forskningsintresset kan emellertid i detta fall inte väga så tungt

att en utfyllnad inte ska ske. Det har också framkommit att antalet lokaler med borgspigg är fler än man tidigare trott.

För Solvikens del har det hävdats att denna vik är ett viktigt och skyddsvärt lek- och uppväxtområde för fisk. Mark- och miljööverdomstolen ifrågasätter i och för sig inte att viken är ett lek- och uppväxtområde. Av utredningen i målet kan emellertid inte dras slutsatsen att viken ur reproduktionshänseende har ett så högt skyddsvärde att det utgör hinder mot en utfyllnad.

Avseende skyddsvärdet i övrigt anser Mark- och miljööverdomstolen inte att det framkommit att vikarna hyser så höga naturvärden att en utfyllnad inte kan ske. Inte heller i övrigt har framkommit att de värden som kommer att påverkas har sådan tyngd att de utgör hinder mot utfyllnaden. Vad länsstyrelsen och Naturskyddsföreningen anfört i denna del föranleder ingen annan bedömning.

Avvägning mellan nytta och skada

Att göra bedömningar av nytta och skada medför oftast ett visst mått av osäkerhet. Mark- och miljööverdomstolen har ovan funnit att syftet med utfyllnaderna är att utöka hamnen och göra en omfördelning av gods från väg till järnväg möjlig, vilket är en nyttig åtgärd och till fördel för miljön ur ett större perspektiv. Domstolen har vidare funnit att de områden som kommer att påverkas inte har så starkt skyddsvärde att det finns hinder mot ett ianspråktagande. Mot bakgrund av dessa ställningstaganden anser domstolen att nyttan av sökt projekt överstiger den skada som uppstår.

Övrigt

I övrigt har inte framkommit några skäl för att tillståndet ska upphävas och länsstyrelsens och Naturskyddsföreningens överklaganden ska således avslås.

Den av mark- och miljödomstolen fastställda fiskeavgiften är inte för låg. Naturskyddsföreningens andrahandsyrkande om att höja den särskilda fiskeavgiften ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2017-05-04

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg och Johan Svensson, referent, tekniska rådet Dag Ygland samt tf. hovrättsassessorn Elin Samuelsson.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Hannah Grahn.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-12-17
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2831-14

SÖKANDE

Karlskrona kommun, Tekniska förvaltningen

Ombud: Gärde Wesslau Advokatbyrå

SAKEN

Ansökan om tillstånd för utfyllnad i vatten vid Karlskrona hamn inom Verkö industriområde i Karlskrona kommun

Avrinningsområde: 79/80
Koordinater (SWEREF99 TM): N: 6224200 E: 539750

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Mark- och miljödomstolen lämnar, med stöd av 21 kap. 3 § miljöbalken, Karlskrona kommun dispens enligt 14 § artskyddsförordningen (2007:845) för borttagande av ekar på den västra sidan av Solviken på fastigheten X, Karlskrona kommun.

Mark- och miljödomstolen meddelar Karlskrona kommun tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken att på fastigheten X, Karlskrona kommun, fylla ut ett cirka 97 000 kvadratmeter stort område i vatten till nivån +3 meter (RH70) samt tillstånd till utfyllnad av landområden i anslutning till denna utfyllnad, i huvudsaklig överensstämmelse med ritning i bilaga 1.

Dok.Id 302053

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:30 -

För tillståndet ska följande villkor gälla.

1. Arbetena ska utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som har angetts i ansökan jämte bilagor samt vad Karlskrona kommun i övrigt har uppgett eller åtagit sig i målet.
2. Arbeten med utläggande av sten i vattenområdet får inte utföras under perioden 1 april - 31 oktober.
3. Tillsynsmyndigheten, Transportmyndigheten, Sjöfartsverket och Lotsområde Kalmar ska meddelas innan arbetena med utfyllnaden påbörjas.
4. Buller till följd av verksamheten ska under arbetstiden begränsas så att de inte ger upphov till högre ljudnivå utomhus vid bostäder än de värden som följer av Naturvårdsverkets allmänna råd för buller från byggplatser (NFS 2004:15). Anläggningsarbeten får inte ske nattetid kl. 22-06.
5. När arbetena är färdigställda ska utfyllnadens koordinater geodetiskt bestämmas och rapporteras till ufs@sjofartsverket.se (Ufs-redaktionen) för införande i sjökort. Även andra förändringar av information som anges i sjökort, exempelvis strandlinje eller bottentopografi, ska positionsbestämmas eller sjömätas enligt sjömätningstandard FSIS44 och rapporteras till Ufs-redaktionen samt Transportstyrelsen.
6. Ett förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan utfyllnadsarbetena påbörjas.
7. Samråd ska ske med Länsstyrelsen i Blekinge län och Skogsstyrelsen med avseende på de förslag till skydds- och kompensationsåtgärder som föreslås i syfte att förhindra igenväxning och generationsglapp mellan gamla och unga ekar på Torpet och till viss del i Näsmarken. Arbetena ska ledas av sakkunnig.
8. Avverkning av träd ska koncentreras till september månad.
9. Utfyllnaden ska utformas så att dagvattnet samlas upp i ett dagvattennät kopplat till oljeavskiljare eller infiltrationsbrunnar med utbytbara reningsfilter eller annan likvärdig reningsanläggning. Dagvattennätet ska så långt som

möjligt utformas så att vattenomsättningen i kvarvarade del av Solviken underlättas. Den närmare utformningen av dagvattenssystemet ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

10. Innan utläggning av sten sker ska små flyttbara stenar med blåstång som finns i utfyllnadsområdena flyttas till en lämplig mellanlagringsstation för att efter genomförd utfyllnad placeras vid utfyllnadskanten och på tryckbanken i områdets sydvästra del. Tryckbanken ska så långt som möjligt utformas för att erbjuda varierande undervattensmiljöer för eventuell återkolonisation av sådana organismer som förekommer i Långlisaviken. Detta ska ske i samarbete med Linnéuniversitetet och i samråd med tillsynsmyndigheten. Möjligheten att återplantera ålgräs och för att gynna förekomst av s.k. borgspigg ska särskilt utredas och redovisas till tillsynsmyndigheten inför sådant samråd. Uppföljning av den biologiska utvecklingen på utfyllnadskanter och på tryckbanken ska ske genom det kontrollprogram som ska upprättas enligt villkor 6.
11. Buffertzonen (jordvall) mot riksintresset Grimskula i anläggningens östra del ska utformas så att en avskärmande effekt på buller från verksamheter erhålls och växtlighet ska förberedas och anpassas till omgivande biotoper så att insynskydd erhålles från Grimskulaområdet. Samråd ska ske med tillsynsmyndigheten i god tid innan åtgärder vidtas.
12. Om halten av suspenderade ämnen i vatten överstiger 100 mg/l (alt. turbiditet 50 FNU) som stickprov på ett avstånd av 50 meter utanför utfyllnadsområdets planerade yttre begränsningslinje ska åtgärder vidtas för att begränsa partikel-spridning, t.ex. genom användning av geotextil/siltskärmar. Innan åtgärd vidtas ska samråd ske med tillsynsmyndigheten.
13. Om andra material än sprängsten ska användas i och på utfyllnader ska tillsynsmyndigheten informeras före användning.

Delegering

Mark- och miljödomstolen bemyndigar enligt 22 kap 25 § miljöbalken tillsynsmyndigheten att godkänna och vid behov besluta om ytterligare villkor om den närmare utformningen av åtgärder enligt villkor nummer 7, 9, 10, 11, 12 och 13.

Fiskeavgifter

Sökanden ska enligt 6 kap. 5 § lagen (1988:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet erlægga en särskild avgift om fyramiljonersjuhundratusen (4 700 000) kronor att utgå som engångsavgift för främjandet av fisket inom kustvattnet i Blekinge län. Avgiften ska betalas till Havs- och vattenmyndigheten senast då tillståndet enligt denna dom tas i anspråk.

Arbets tid

Den tid inom vilken de i denna dom tillståndsgivna arbetena ska vara utförda bestäms med stöd av 22 kap 25 § andra stycket miljöbalken till fem (5) år från den dag domen har vunnit laga kraft. Om samtliga arbeten inte har utförts inom angiven tid, är hela tillståndet, enligt 24 kap 2 § miljöbalken, förfallet.

Anmälan av oförutsedd skada

Anspråk på grund av oförutsedda skador ska, enligt 24 kap. 13 § miljöbalken, för att få tas upp till prövning framställas till mark- och miljödomstolen inom fem (5) år från arbetstidens utgång.

Kostnad för sakkunnigutredning

Karlskrona kommun ska betala tjugosextusen (26 000) kronor till Länsstyrelsen i Västra Götalands län, för fiskeutredningsgruppens sakkunnigutredning.

Rättegångskostnader

Karlskrona kommun ska betala ersättning för rättegångskostnader dels till Länsstyrelsen i Blekinge län med etthundratrettiofemtusentvåhundra (135 200) kronor, dels till Miljö- och byggnadsnämnden i Karlskrona kommun med artontusen (18 000) kronor och dels till Länsstyrelsen i Västra Götalands län med artontusenåttio (18 080) kronor. På beloppen ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ändrar inte den med stöd av 3 kap. förordningen (1998:940) om avgift för prövning och tillsyn enligt miljöbalken tidigare fastställda avgiften för målets prövning (70 000 kr).

BAKGRUND

Verköhamnen i Karlskrona har ett strategiskt läge i Östersjöområdet eftersom hamnen ingår som en viktig nod i såväl den bottniska transportkorridoren som Baltic-Linkkorridoren ner till Adriatiska havet via Gdynia hamn i Polen (Baltic-Link). Den bottniska transportkorridoren sträcker sig längs den svenska och finska sidan om Bottniska viken och sammanbinder transporter öst-väst och nord-syd i Sverige, Finland, Norge och Ryssland. Korridoren är en strategiskt viktig länk för godshanteringen inom norra Europa. Baltic Link utpekades under våren 2013 av EU-kommissionen som del i en s.k. Core TEN-T Network. Innebörden av detta är att korridoren anses vara av särskild betydelse för transportsystemen inom EU och därmed för den fria rörligheten för personer och varor. Motorways of Sea är ett ytterligare TEN-T-projekt där Karlskrona Gdynia utpekades som den länk som binder samman Baltic-Link med den bottniska transportkorridoren, d.v.s. Centraleuropa och Adriatiska havet med Skandinavien. Huvudmålet med projektet är att skapa höghastighetsleder till sjöss i Östersjöregionen och minska mängden gods som transporteras på de nordeuropeiska vägnäten. EU-kommissionen har beviljat stöd till Sverige på 17 miljoner Euro. Staten har med EU-stöd satsat miljarder på denna länk. För att öka intermodalitet och minska lastbilstransporter har även bildats ett projekt Three Links. På grund av höjda transportkostnader efter införande av begränsningar av svavelhalten i olja för sjöfart på Östersjön ser kommunen ett ökat behov av transporter då t.ex. sjötransporter från Kina kommer att lastas av innan Nordsjön nås, t.ex. vid Adriatiska havet.

Därför finns behov av utökande markytor för omlastning, uppställning av gods och även för utökade industriella verksamheter. För att tillgodose de behoven och kunna hantera godståg av fullängd behövs nya ytor som åstadkoms genom utfyllnad av två vikar i anslutning till den befintliga hamnen på Verkö. Totalt behov av ytor för hantering på Verkö uppskattas till 223 00 m²

TIDIGARE DOMAR OCH BESLUT

Följande domar och beslut finns meddelade för södra Verkö.

I dom daterad den 15 februari 1972, DVA 9/1972 och AD 52/1971, lagligförklarade Växjö tingsrätt, vattendomstolen, tidigare verkställd utfyllnad med sprängsten i vattenområde intill Verkös västra strand samt lämnade tillstånd till fortsatt utfyllnad, anläggande av kaj, muddring av cirka 100 000 kubikmeter massor och tippning av dessa massor i ett vattenområde mellan Verkö och Tjurkö.

I dom daterad den 12 juni 1975, DVA 28/1975 och VA 11/1975, lagligförklarade Växjö tingsrätt, vattendomstolen, (i) tidigare verkställda utfyllnader med sprängstensmassor respektive moränmassor utmed Verkös västra och södra strand, (ii) muddring av lösa massor för nämnda utfyllnader och (iii) tippning av muddermassor i vattenområde mellan Verkö och Tjurkö samt meddelade tillstånd till anläggande av kajer, muddring utanför och under planerade kajer samt tippning av ca 40 000 kubikmeter massor inom nämnda vattenområde.

I dom daterad den 27 juni 1997, VA 8/97, meddelade Växjö tingsrätt, vattendomstolen, tillstånd till utbyggnad av kaj på Verkö och deponering av 45 000 kubikmeter muddermassor vid Tvegölja.

Genom dom meddelad av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt den 2 juni 2010, mål nr M 1866-09, efter överklagande av mark- och miljödomstolens dom den 11 februari 2009 i målet M 3023-06, fick Karlskrona kommun tillstånd enligt 9 kap miljöbalken att på fastigheterna X, XX, ZZ och ZY, Karlskrona kommun, bedriva hamnverksamhet omfattande högst 1 700 fartygsanlöp per år i kommersiell drift. Vidare meddelades tillstånd enligt 11 kap miljöbalken till vattenverksamhet avseende muddring av 50 000 kubikmeter muddermassor, återfyllning med ca 90 000 kubikmeter sprängstensmassor, anläggande av ny kaj samt tippning av erhållna muddermassor i vattenområde öster om Tvefoten.

ANSÖKAN

Prövningens omfattning

Ansökan avser utfylland i vatten för att tillhandahålla verksamhetsytor för främst logistikverksamhet, samt ianspråktagande av mark i anslutning till vattenområdet. Prövningen avser de förändringar i naturmiljön på land som årgårderna medför. Kommunen hävdar att dessa frågor kan hanteras inom tillståndsprövningen av vattenverksamhet och av fridlysningsbestämmelserna, varför separat samråd enligt 12 kap 6 § MB inte aktualiseras. Utökad hamnverksamhet är redan prövad genom tillstånd enligt 9 kap. MB. Ansökan omfattar inte några nya kajer eller annan hamnverksamhet utöver vad som ingår i gällande tillstånd. Vid samråd visades några visionsbilder om framtida hamnutformning, men dessa är inte aktuella och ingår inte i ansökan.

Rådighet

Planerad utfyllnad kommer att beröra mark- och vattenområde tillhörande fastigheten X, som ägs av Karlskrona kommun. Enligt 2 kap. 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har kommunen därmed erforderlig rådighet över planerad vattenverksamhet samt rätt att ta marken i anspråk för att utföra planerade anläggningar och åtgärder.

Yrkanden

Karlskrona kommun yrkar, såsom kommunen slutligt bestämt sin talan, att mark- och miljödomstolen, i huvudsaklig överensstämmelse med ansökan och övriga handlingar vartill ansökan hänvisar, meddelar Karlskrona kommun tillstånd enligt 11 kap miljöbalken att på fastigheten X, Karlskrona kommun, fylla ut ett cirka 97 000 kvadratmeter stort område i vatten till nivån +3 meter (RH70), i enlighet med ritning i bilaga.

För det fall mark- och miljödomstolen så finner erforderligt yrkas även att mark- och miljödomstolen med hänvisning till 21 kap 3 § miljöbalken meddelar dispens i enlighet med artskyddsförordningen (2007:845).

Karlskrona kommun yrkar slutligen att mark- och miljödomstolen

- a) fastställer arbetstiden till fem år från den dag tillståndsdomen vinner laga kraft,
- b) bestämmer tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada till fem år (räknat från arbetstidens utgång),
- c) fastställer villkor i enlighet med sökandens förslag nedan, samt
- d) godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Förslag till villkor

1. Arbetena ska utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som har angetts i ansökan jämte bilagor samt vad Karlskrona kommun i övrigt har uppgett eller åtagit sig i målet.
2. Arbeten med utläggande av sten i vattenområdet får inte utföras under perioden 1 april - 31 oktober.
3. Tillsynsmyndigheten, Transportmyndigheten, Sjöfartsverket och Lotsområde Kalmar ska meddelas innan arbetena med utfyllnaden påbörjas.
4. Buller till följd av verksamheten ska under arbetstiden begränsas så att de inte ger upphov till högre ljudnivå utomhus vid bostäder än de värden som följer av Naturvårdsverkets allmänna råd för buller från byggplatser (NFS 2004:15). Anläggningsarbeten får inte ske nattetid kl. 22-06.
5. När arbetena är färdigställda ska utfyllnadens koordinater geodetiskt bestämmas och rapporteras till ufs@sjofartsverket.se (Ufs-redaktionen) för införande i sjökort. Även andra förändringar av information som anges i sjökort, exempelvis strandlinje eller bottentopografi, ska positionsbestämmas eller sjömätas enligt sjömätningsstandard FSIS44 och rapporteras till Ufs-redaktionen samt Transportstyrelsen.
6. Ett förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader innan utfyllnadsarbetena påbörjas.
7. Samråd ska ske med tillsynsmyndigheten med avseende på de förslag till skydds- och kompensationsåtgärder som föreslås i syfte att förhindra igenväxning och generationsglapp mellan gamla och unga ekar på Torpet och till viss del i Näsmarken. Arbetet ska ledas av sakkunnig.
8. Avverkning av träd koncentreras till september månad.
9. Utfyllnaden ska utformas så att dagvattnet samlas upp i ett dagvattennät kopplat till oljeavskiljare eller infiltrationsbrunnar med utbytbara reningsfilter eller annan likvärdig reningsanläggning. Den närmare utformningen av dagvattensystemet ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och villkor härom får beslutas av tillsynsmyndigheten genom delegering enligt 22 kap 25 § miljöbalken.
10. Innan utläggning av sten sker ska små flyttbara stenar med blåstång som finns i utfyllnadsområdena flyttas till en lämplig mellanlagringsstation för att efter genomförd utfyllnad placeras vid utfyllnadskanten. Detta ska ske i samarbete med Linnéuniversitetet. Uppföljning ska ske genom det kontrollprogram som ska upprättas enligt villkor 6.

Fiskeavgift

Kommunen medger att betala en fiskeavgift om 24 335 kronor per år för Solviken och 12 490 kronor per år för Långalisaviken, vilket omräknat till engångsbelopp blir 2,7 miljoner kronor för Solviken och 1,4 miljoner kronor för Långalisaviken, totalt 4,1 miljoner kronor (kapitaliserat över 50 år med 3 % ränta). Den beräknade fiskeavgiften är baserad på förlust av områden med vattendjup mellan 0 – 6 meter, sammanlagt 8,4 hektar. Kommunen föredrar att fiskeavgiften bestäms som ett engångsbelopp eftersom det är enklare att administrera

Sökandens beskrivning av den verksamhet som ansökan avser*Lokalisering*

Verköhamnen är belägen på Verkö, ca 3,5 km öster om Karlskrona centrum, avskilt från stadsbebyggelsen bl.a. genom Lyckebyfjärden. Anslutning av vägar och järnväg sker norrut. Själva hamnen omges av industriområden.

Planförhållanden

Under 1965 antogs en generalplan för Karlskronaområdet med utpekande av ytor inom staden lämpliga för industriändamål. I denna plan pekades det då sparsamt exploaterade Verkö ut som särskilt lämpligt för hamn- och industriändamål med tanke på områdets storlek och fördelaktiga vattendjup. En stadsplan för Verkö 1970 (nr 337) fastställde och utvecklade generalplanen. Genom stadsplanen kompletterades ett större industriområde med områden för hamnändamål, väg- och järnvägs-transporter för verksamhet vid dåvarande Uddcom, nuvarande ABB. Stadsplanen utvidgades ytterligare med stadsplan för sydöstra Verkö 1975 (nr 368) där nu aktuellt område föreslås som område för hamn- och industriändamål.

En fördjupad översiktsplan för Verkö antogs av kommunfullmäktige 1997. I denna fastslogs en övergripande visionsbild för hela Verkö, där södra Verkö utpekades som en viktig resurs för regionens utveckling genom sitt hamndjup, stora hamnytor och goda tillgänglighet till såväl väg som järnväg. Översiktsplanen reserverar södra Verkö för hamn- och industriändamål och pekar ut mark som ska reserveras för nya järnvägsspår till kajer och företag inom området kring Långalisa. Detaljplanen från 1975 planlägger även ett ca 20-30 meter brett område på Torphalvön, även kallat Torpet. Av hänsyn till de naturvärden som finns på Torpet och Grimskula, vilket är namnet på den geologiska blockanhopning som bland annat innehåller grottbildningar, beslutades genom den fördjupade översiktsplanen att gränsen för detaljplanen skulle justeras samt en buffertzona skapas mellan framtida industriområde och Torpet med bland annat en vattenspegel.

Genom detaljplan för del av YY m.fl. 1997 (nr 566) började områdets nuvarande karaktär ta form. Detaljplanens syfte var att ge förutsättningarna för anläggandet av en färjehamn med tillhörande hamnytor, tillfarter osv. En detaljplan för del av X antogs 2006 (nr 649). Syftet med denna var att överföra del av industrimark till områdets hamnverksamhet som hade behov av att expandera.

I områdets senast antagna detaljplan 3:4 m.fl. 2012 (nr 723) regleras möjligheten för ABB att utöka sin produktion genom uppförandet av nya byggnader och ett ytterligare kabeltorn.

En fortsatt utveckling av sydvästra Verkö till ett industri- och hamnområde är i linje med den utveckling som Karlskrona kommun har identifierat sedan årtionden tillbaka. Planerad vattenverksamhet och planerna för området bekräftas i gällande översiktsplan 2030 där Verkö industriområde föreslås utvecklas i sydost och utökas genom utfyllnad. Verkö hamn utpekas som en av de största hamnarna i regionen med stor utvecklingspotential.

Geotekniska förutsättningar

Stora delar av sydvästra Verkö består av utfyllnader i havet. I samband med hamnens utbyggnad och byggnationer av industrier i början av 1970-talet gjordes utfyllnader i flera olika projekt. Även i samband med senare byggda kajer har utfyllnader gjorts. Långalisavikens nordvästra och norra strandlinje består av utfyllda slänter och halvön mellan Långalisaviken och Solviken består till stora delar av utfyllt material.

Sjömätning har utförts i det blivande utfyllnadsområdet i såväl Långalisaviken som i Solviken, med multistråleekolod, penetrerande ekolod (för detektering av lagerföljder av sediment) och sidotittande sonar (för bestämning av material i bottenytan samt detektera objekt). Mätområdet uppgår till ca 0,30 km². Geotekniska undersökningar har utförts med metoderna cpt-sondering, viktsondering, vingförsök, störd provtagning med skruvprovtagare och ostörd provtagning med kolvprovtagare, samt jordartsbestämningar i laboratorium.

Inom stora delar av Långalisaviken förekommer lös lera, vilket innebär risk för skred om en utfyllnad görs utan förstärkningsåtgärder. Huvudsakligen förekommer 0,5- 2 m silt på 0,7 m lera som vilar på morän och berg. I den inre östra delen av viken förekommer även högst ca 1 m gyttja. Lösa sediment finns ytligt med djup ca 0,1 m över större delen av viken. I siltlagret förekommer oregelbundna skikt med inslag av lera, med lös till medelfast lagringstäthet. Leran innehåller siltskikt och har mycket låg till låg skjuvhållfasthet.

För utfyllnaden i Långalisaviken måste därför vissa åtgärder vidtas för att undvika stabilitetsbrott (skred) i utfyllnadsskedet och permanentsskedet. Utfyllnaden kommer att göras i flera etapper, där fyllningsmaterial i de första etapperna läggs ut för att verka som en tryckbank vid senare utfyllnad. Längst ut i Långalisaviken krävs en permanent tryckbank för att klara säkerheten mot eventuellt skred. Utfyllnaden i de första etapperna görs utifrån och in för att skapa en barriär för grumling i senare utfyllningsetapper. Därefter i de fortsatta etapperna sker utfyllnaden genom ändtippning, dvs. inifrån och ut. Slutlig nivå anges till +3,0 m.

Rådande jordlagerförhållanden i Solviken, ca 3,5 m med sand, silt och lera på morän och berg, innebär ingen risk för skred vid planerad utfyllnad, varken i utfyllnadsskedet eller i permanentsskedet. I Solviken anläggs den första etappen i form av en barriär/skyddsvall längst ut mot havet som förhindrar uppgrumling och partikelspridning ut i havet vid senare etapper. Därefter sker utfyllnad genom ändtippning.

Fyllnadsmaterial, gnejs och granit, kommer till största delen att bestå av sprängstensmassor från utbyggnader av ABB:s verksamhet. Massorna finns lagrade i närheten av Långalisaviken och Solviken. Totalt utfylld yta blir 134 000 m², med markyta 120 500 m², varav ca 84 000 m² ligger utanför nuvarande strandlinje. Totalt behov av fyllningsmaterial beräknas till 600 000 m³ som färdigpackat material. Sprängstensmaterialet komprimeras 10- 15 % vid packning.

I den tekniska beskrivningen till ansökan redovisas geotekniska försiktighetsmått och skyddsåtgärder, såsom kontroll av tryckbankens nivåer och släntlutningar innan ändtippning påbörjas i Långalisaviken, restriktioner avseende framtida belastning och eventuell muddring samt behov av erosionskydd.

I den tekniska beskrivningen redovisas även miljötekniska försiktighetsmått och skyddsåtgärder, rörande tidpunkt för utförande, förhindrande av grumling samt anläggande av buffertzonen mot naturområdet öster om Solviken.

Transporter

Årsdygnstrafiken på Verkövägen vid Verköbron är enligt kommunens senaste mätningar (nov. 2013) 4 460 fordon. Ca 10 % av trafiken på Verkövägen är lastbilar, d.v.s. övervägande del utgörs av persontransporter. Den normala lastbilstrafiken på Verkövägen är ca 160 000 lastbilar per år.

Vid sökt alternativ kommer ca 100 000 m³ stenmassor att tillföras Verkö, vilket innebär ca 20 000 transporter.

Transporter kommer huvudsakligen dagtid på vardagar, och inga transporter kommer att ske nattetid.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Nulägesbeskrivning – miljöförhållanden

Utpekade och skyddade områden

Riksintressen

Karlskrona hamn med anslutande farled och väg utgör riksintresse för kommunikation enligt miljöbalken. Riksintresset har bekräftats genom Trafikverkets beslut under 2013. Karlskrona hamn är av EU klassificerad som en TEN-T kategori A hamn, vilket innebär att hamnen ingår i det europeiska transportnätet. Kategori A-status tilldelas hamnar som hanterar mer än 1,5 miljoner ton gods per år och/eller minst 200 000 passagerare/år. Idag reser över 500 000 passagerare/år med Stena Line vid Karelskrona hamn. Verkö ligger inom riksintresse för sjöfart (hamn och farled) och delar av Karlskrona hamn och området ner till hamn och kust är av riksintresse för järnvägar och vägar.

Vattenområdena söder och öster om Verkö utgörs av riksintresse för kust och skärgård, med avseende på högexploaterad kust.

Halvön öster om utfyllnadsområdet, Grimskula, utgörs av riksintresse för natur enligt 3 kap § 6 miljöbalken. Området består av en halvö med en geologiskt säregen blockanhopning som bl.a. innehåller grottbildningar. I anslutning intill finns gammal ekskog med högt biologiskt värde. Kommunen ser ingen konflikt mellan dessa riksintressen då de inte överlappar och inte påverkar varandras restriktioner.

De kustnära områdena i östra Blekinge omfattas efter en generell revidering inte längre av riksintresse för yrkesfisket.

Natura 2000

Ca 500 meter öster om planerat utfyllnadsområde finns ett Natura 2000-område enligt habitatdirektivet, Näsmarken (SE0410229). Området är en ädellövnaturskog. Ca 900 meter nordväst om utfyllnadsområdet finns ett annat Natura 2000-område enligt habitatdirektivet, Bergudden (SE 0410148). Det är en äldre naturskogsartad skog med värdefull kryptogamflora och stora botaniska värden. Båda områdena utgörs enbart av bevarandevärden på land, samt ligger så pass långt från utfyllnadsområdet att de, enligt kommunen, inte bedöms påverkas överhuvudtaget av ansökt verksamhet.

Biotopskydd

Ett område som omfattas av biotopskydd ligger nordväst om utfyllnadsområdet, vid Bergudden. Biotopskyddet gäller äldre naturskogsartade skogar och berörs inte av ansökt verksamhet.

Nyckelbiotoper

Inom närområdet förekommer ett antal nyckelbiotoper. Av dessa är det enbart ädel-lövs-kogen vid Grimskula, Torphalvön, som ligger i anslutning till utfyllnadsområdet. Nyckelbiotopen vid Grimskula berör enbart landbaserade naturvärden, varför den inte bedöms påverkas av ansökt utfyllnad. En nyckelbiotop avseende ädel-lövs-kog ligger omedelbart öster om väg- och järnvägsanslutningen till industriområdet. Varken det eller övriga nyckelbiotopsområdena berörs av föreliggande ansökan.

Kulturvärden

Enligt Riksantikvarieämbetets databas Fornsök, finns det en fornlämning i form av en hällristning på Långalisa. Enligt kulturenheten vid Länsstyrelsen i Blekinge är denna dock numera avförd från fornminnesregistret och utgör således inte längre något kulturvärde. I övrigt finns det inga kända kulturvärden inom utfyllnadsområdet eller i dess direkta närhet.

Inga kända vrak eller andra fornlämningar finns registrerade i de aktuella vikarna i Riksantikvarieämbetets databas Fornsök.

I samband med djupundersökningar med sidotittande sonarteknik, hittades endast ett objekt som dokumenterades som ”möjligt objekt”, i Långalisavikens yttre del just på gränsen till planerat utfyllnadsområde. Det rörde sig endast om ett mindre objekt och inget vrak. I övrigt hittades inga objekt inom de planerade utfyllnadsområdena.

Strandskydd

Strandskyddet är upphävt i aktuellt verksamhetsområde.

Ytvattenförekomster och ytvattenstatus

Sökt verksamhet berör ytvattenförekomsten Yttre redden (SE560780-153500). Öster om ansökt utfyllning finns ytvattenförekomsten Östra fjärden (SE560810-153980). Detta vatten bedöms dock inte påverkas av ansökt verksamhet, eftersom grumlings-spridningen förväntas bli av begränsad omfattning.

Yttre redden klassificeras som ett kraftigt modifierat vatten. Orsaken är mänskligt betingad genom hamnverksamheten (inklusive militär infrastruktur) och urbaniseringen. Vattenförekomsten har nedanstående statusklassningar och fastställda miljö kvalitetsnormer:

God kemisk status (exklusive kvicksilver) råder, då den hittills utförda kartläggningen inte kunnat påvisa att statusen i vattenförekomsten är försämrad till följd av påverkan från miljögifter. Alla vattendrag i Sverige idag har stora problem med att klara gränsvärdet för kvicksilver som gäller för att uppnå god kemisk ytvattenstatus.

Ej klassad ekologisk status: Ekologisk status är ej tillämpligt då det är ett kraftigt modifierat vatten och då ska ekologisk potential istället klassificeras.

Måttlig ekologisk potential: Bedömningen styrs av den ekologiska potentialen hos bottefauna och växtplankton. Omgivande vattenförekomster bedöms ha måttlig och otillfredsställande ekologisk potential.

Miljö kvalitetsnormer: Uppnå en God kemisk ytvattenstatus (exklusive kvicksilver) 2015 och God ekologisk potential 2021.

För Östra fjärden anges god kemisk status (exklusive kvicksilver), då den hittills utförda kartläggningen inte kunnat påvisa att statusen i vattenförekomsten är försämrad till följd av påverkan från miljögifter. Ekologisk status är bedömd som måttlig, men det inte motiverat i VISS (VattenInformationsSystem Sverige).

Miljö kvalitetsnorm för östra fjärden är att uppnå en God kemisk ytvattenstatus (exklusive kvicksilver) 2015 och God ekologisk status 2021.

Ytvattenförhållanden i övrigt

Ytvattenundersökning utfördes 2013 på ca 0,5 m djup inom Solviken respektive Långalisaviken. De parametrar som ingått i mätningarna är turbiditet (NTU), pH, temperatur (C°), syremättnad (%), syrgashalt (mg/l), specifik konduktivitet (ps/cm), konduktivitet (ps/cm), och redoxpotential (mV).

Samtliga dessa parametrar saknar bedömningsgrunder för klassning av kemisk status avseende kustnära vatten (Naturvårdsverket, 2007). Resultaten av mätningarna tyder dock på att förhållandena är normala och återspeglar vad man kan förvänta sig i kustnära vatten i regionen.

En jämförelse med Naturvårdsverkets bedömningsgrunder avseende turbiditet för sjöar och vattendrag tyder på en svag (0,5-1,0 NTU) till måttlig (1,0-2,5 NTU) grumling i de två vikarna, något högre i Solviken än i Långalisaviken.

Omgivande ytvatten bedöms inte påverkas av ansökt verksamhet, eftersom utfyllnaden utförs så att grumlingen blir minimal.

Förorenade sediment

Under 2013 utfördes en sedimentundersökning i aktuella vikar, då totalt sedimentprov från 40 provpunkter inom utfyllnadsområdet skickades till ett externt laboratorium för analys. Resultaten visar att det förekommer något förhöjda värden för metaller, PAH samt TBT inom de båda vikarna. De högsta halterna förekommer huvudsakligen i det organiska materialet i de lösa sedimenten. De högsta föroreningshalterna i sedimenten klassas som "trolig påverkan" från punktkälla, strax över gränsen för "ingen eller liten påverkan" av punktkälla. Det är alltså den näst lägsta graden av avvikelse från jämförvärde i Naturvårdsverkets fyragradiga skala för bedömning av förorenade sediment. De konstaterade låga föroreningshalterna i bottensedimenten bedöms inte innebära några hinder för utfyllnad.

Bottenflora och bottenfauna

En marin inventering har utförts av Linneuniversitetet, med samma metoder som används i den samordnade recipientkontrollen för Blekingekusten. Sedimentlevande organismer provtogs med en vanVeen-huggare, tre prover om 0,1 m² med taxonomisk bestämning efter sällning. I de översta två centimetrarna togs prover ut för organisk halt och vattenhalt. Dykningar genomfördes också med skattning av täckningsgrad av olika växtarter längs två 150 m långa och 5- 10 m breda transekter. Prover av tångplantor togs för undersökning av djurinnehall och påväxtalger.

Sammantaget visar den utförda inventeringen att både Långalisaviken och Solviken har ett för kusten normalt växt- och djursamhälle. Inga ovanliga eller speciellt hänsynskrävande arter påträffades vid inventeringen. I Solviken noterades ett välutvecklat vegetationssamhälle som utgör en värdefull biologisk miljö. Naturvärdet bedöms här som högt, men viken är inte unik för Blekingeskärgården.

Långalisaviken visade tecken på betydligt mer påverkan från mänsklig aktivitet. Bottendjursamhället uppvisade tecken på störning och vegetationen var påvuxen av fintrådiga alger och filtrerande djur. Dessutom är viken tydligt påverkad genom att norra stranden består av en brant utfyllnad som begränsar möjligheten för välutvecklade och utbredda tångsamhällen. Viken bedöms trots detta ha ett visst naturvärde.

Fisk

I tidigare utredningar i området har det visat sig att lekande sill förekommer i Solviken. Sillens lekperiod är från mitten av april till sista juni och arten leker normalt inomskärs på 3-4 m djup över botten med tång och bandtång. Enligt Linnéuniversitetet som dykt i området kan det också förekomma att bland annat

följande fiskarter leker i aktuellt utfyllnadsområde: storspigg, sjustrålig smörbult, lerstubbe, abborre och gädda. Samtliga dessa arter leker från tidig vår (gädda) till sommar.

Också den svartmunnade smörbulten har påträffats i aktuellt område. Fisken är en s.k. invasiv art, det vill säga den har invandrat till Östersjön och hittades första gången i Blekinge 2008 (vilket då var första fyndet i Sverige). Arten är negativ för den lokala fiskfaunan, då den konkurrerar med inhemska fiskarter och den har troligen kommit hit med ballastvatten.

Borgspiggen

Vid tidigare planer på exploatering i området har den så kallade borgspiggen (även kallad borgska spiggen) ansetts utgöra en egen unik och värdefull fiskart.

En undersökning som Naturhistoriska riksmuseet genomförde under 2012 på både molekylära och morfologiska grunder, visade dock att spiggen genetiskt istället tillhör arten storspigg (*Gasterosteus aculeatus*). Bl.a. har DNA-analyser utförts. Streckkodsanalys och mikrosatellitanalys har ingått. I slutrapporten konstaterades det att det inte finns några genetiska skillnader mellan spiggarna i Karlskrona och spiggarna från resten av Nordeuropa, som skulle tyda på artskillnad. Man fann heller inga genetiska markörer som skulle stödja uppfattningen att spiggarna i Långaljaviken utgör en egen reproduktiv enhet. Slutsatsen att borgspiggen inte uppfyller kriterierna för en evolutionärt signifikant enhet eller art stöds även av en senare studie av Hannu Mäkinen, Department of Biological Sciences vid University of Turku, som har granskat Naturhistoriska riksmuseets rapport.

Storspiggen är vanlig runt alla Sveriges kuster, samt är spridd över stora delar av norra halvklotet. En inventering av ”avvikande storspigg” som Linnéuniversitetet genomförde under 2011 visade att dessa spiggar inte alls var så ovanliga i den så kallade Karlskronabassängen som man tidigare trott, samt att den även förekommer på andra kustområden i Östersjön. Storspigg uppvisar stor formvariation bl.a. avseende s.k. benplåtar på kroppssidorna, utan att för den skull vara olika arter. Det kan därmed anses fastställt att borgspiggen inte är någon ny unik art och ansökt utfyllnad påverkar således inte någon särskilt värdefull fiskart.

Landbaserade naturvärden

Skogsstyrelsen har på uppdrag av Karlskrona kommun inventerat övriga landbaserade värden utöver de som ingår i skyddade och utpekade områden enligt ovan, på Långalisa och landområdena norr om Solviken. Vid inventeringen konstaterades låga till medelhöga naturvärden på Långalisa, medelhöga naturvärden just norr om Solviken och mycket höga naturvärden nordost om Solviken.

Läderbagge

Skogsstyrelsen har vid inventeringen inom arbetsområdet pekat ut fyra gamla och grova ekar som skulle kunna ha förutsättningar för att hysa den fridlysta läderbaggen (artskyddsförordningens bilaga 1). Läderbaggen har dokumenterade förekomster på Verkö.

Den ena lokalen finns i en nyckelbiotop på Torphalvön (Torpet), som ligger i anslutning till arbetsområdet. Enligt länsstyrelsens register över hotade arter har levande baggar och/eller spillning påträffats i eller på åtminstone fyra ekar inom nyckelbiotopen. Det är mycket sannolikt att den finns i flera träd inom Torphalvön. I samband med länsstyrelsens inventering av skyddsvärda träd har ett trettio-tal ekar på Torphalvön bedömts hysa lämpliga håligheter för läderbagge. Modelleringar visar att det inom ett trädbestånd bör finnas minst 20 lämpliga hålträd om läderbaggen ska överleva på lång sikt. Inom det område, som omfattas av detaljplanen för hamnen, finns ett tiotal sådana ekar varav fyra berörs av planerade åtgärder. Området som sådant har således inte sådana naturförutsättningar att det utgör en livskraftig miljö för läderbaggen.

Den andra lokalen är belägen inom en nyckelbiotop på Bergudden som även är biotopskyddad och utpekad som ett Natura 2000-område.

Groddjur

Vid inventeringen påträffades små hällkar på Långalisahalvön, vilka i teorin skulle kunna ha en funktion som lekvatten för groddjur (fridlysta enligt artskyddsförordningen). Bedömningen är dock att dessa hällkar är så små att de troligen inte har någon betydande funktion som lekvatten. Arter som tål en viss salthalt och därmed kan leka i hällkar är strandpadda *Bufo calamita*, grönfläckig padda *Bufo viridis*, vanlig padda *Bufo bufo* och mindre vattensalamander *Triturus vulgaris*. De båda förstnämnda är extremt sällsynta och har inga aktuella förekomster på Verkö, enligt Skogsstyrelsens tidigare avstämning med länsstyrelsen. De två sistnämnda är mycket vanliga och är inte hotade.

Lavar och svampar

I området NO Solviken fann Skogsstyrelsen följande rödlistade lavar och svampar: grå skärelav (rödlistad som nära hotad), blyertslav (nära hotad), liten sönderfallslav (sårbar), gammalekslav (sårbar), stiftklotterlav (sårbar), ekticka (nära hotad) och skillerticka (sårbar). Ingen av dessa upptas i Artskyddsförordningen.

Fladdermöss

Ihåliga träd, såsom nämnda grova ekar, kan nyttjas av fladdermöss (fridlysta) för vila, fortplantning och övervintring. Det konstateras att några fladdermöss inte har observerats i området enligt kontroll på Artportalen (artportalen.se), men det finns en teoretisk möjlighet att även fladdermöss nyttjar de ekar som finns i arbetsområdet. På både Torphalvön och i Näsmarken finns hundratals hålträd som kan erbjuda skydd och vinterviste för fladdermöss och Skogsstyrelsen bedömer inte att det är troligt att det förekommer några kolonier av fladdermöss i träden i arbetsområdet. Borttagande av träden i arbetsområdet kommer således inte riskera att påverka den eventuella lokala population som skulle kunna finnas i området på ett sådant sätt att förbud enligt artskyddsförordningen föreligger.

Fåglar

Öarna Äggaskär (ca 1500 meter S om aktuellt område), Djärknatomten (ca 1700 meter OSO) och Låga Kuttaskär (ca 2800 meter S) samt ytterligare ett antal öar längre i sydöst utgör fågelskyddsområden. Inom sådana områden får man inte vistas

eller varaktigt uppehålla sig närmare än 50 meter ifrån stranden under fåglarnas häckningsperiod. Tillträdesförbudet råder normalt under tiden 1 april-15 juli.

Kompletterande utredning

Kommunen har låtit genomföra en andra inventering av naturvärdena som visar att en gynnsam bevarandestatus inte påverkas i området eller att spridningsvägar skärs av. Förekomst av läderbagge i de aktuella träden kan inte helt uteslutas med tanke på trädens ålder och grovlek, med förekomst av håligheter och mulm.

Friluftsliv

Norr och öster om Solviken finns områden som utnyttjas för ett rörligt friluftsliv. Det är idag också möjligt för allmänheten att komma ut på den lilla halvön Långalisa och i Solviken finns enkla privata bryggor för småbåtar. Bryggorna är dock olovligen uppförda på kommunens fastighet. Under perioden 2007-2010 fanns ett nyttjanderättsavtal för bryggorna. Detta avtal är uppsagt sedan 2010.

I båda vikarna, men framförallt Långalisaviken, finns badmöjligheter från klippor. Friluftslivet på Långalisa bedöms dock vara begränsat redan idag (nollalternativet) till följd av att den ligger i direkt anslutning till hamnen och industriområdet.

Konsekvenser av ansökt verksamhet

Bottenflora och bottenfauna

Ansökt verksamhet medför att två vikar tas i anspråk. Bottenfauna och bottenvegetation som täcks av utfyllnaden kommer att försvinna. Botten utanför utfyllnadsområdena kommer temporärt i samband med arbetena att bli utsatt för ytterst begränsad sedimentering av uppgrumlat material mot bakgrund av föreslagen utfyllnadsmetodik. På utfyllnadskanterna kommer det bildas en typ av hårdbotten som är attraktiv för vissa arter.

Ingen av vikarna hyser några unika naturvärden, men Solviken har ändå relativt höga värden medan Långalisaviken redan är påverkad av mänsklig aktivitet med generellt lägre naturvärden. Utfyllnad av vikarna medför en stor lokal påverkan på de organismer som lever i vikarna, men påverkan i ett större perspektiv är mindre eftersom det finns många liknande bottenmiljöer i Karlskrona skärgård.

Fiskar

Grundområden och vikar är generellt viktiga för fiskar, framförallt för dess värde för reproduktion och lek. Ansökt verksamhet medför att en bottenyta på totalt ca 97 000 m² inom ett relativt grunt område tas i anspråk. För de arter av fiskar som lever eller leker i någon av de berörda vikarna utgör utfyllnaden en stor konsekvens lokalt, då vikarna försvinner som lekområde, yngelkammare och levnadsmiljö. Den planerade utfyllnaden upptar ca 0,09 % av grundområden < 6 m djup i Karlskrona skärgård.

Genomförda undersökningar har visat att ingen av vikarna är unika för den östra Blekingekusten, även om Solviken har högre naturvärden. Konsekvenserna för

fiskbestånden bedöms därför bli begränsade, eftersom det finns andra liknande vikar att leka i istället.

Fåglar

Sökt alternativ bedöms inte medföra några effekter för häckande fåglar, eftersom utfyllnaden inte kommer att ske under häckningsperioden. De två små vikarna som omfattas av ansökan utgör ingen särskild betydelse för fågellivet, varken som häckningsbiotop, övervintringslokal, eller rastplats.

Landbaserade naturvärden

Ansökt verksamhet innebär framförallt arbeten i vatten och emissionerna till luft är mycket små. Därför bedöms verksamheten inte påverka några av de dokumenterade landbaserade bevarandevärden som finns i anslutning till Karlskrona hamn.

Området norr om Solviken samt på halvön Långalisa kommer att tas i anspråk i syfte att få en jämn överyta till utfyllnaden. Skogsstyrelsen som genomfört inventeringar i området bedömer dock att det är osannolikt att området för planerade åtgärder skulle hysa några betydande populationer av sådana arter som inte finns på andra ställen på Torphalvön. Planerade åtgärder medför sannolikt inte att identifierade arter utsätts för någon väsentlig negativ påverkan.

Läderbaggen

Upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos läderbaggens bestånd i dess naturliga utbredningsområde bedöms inte försvåras av genomförandet av planerade åtgärder. Det konstateras att läderbaggen såsom en rödlistad art har gått från att vara listad som ”sårbar” till att vara ”nära hotad”, vilket är den lägsta kategorin i rödlistan. Omklassificeringen kan inte tolkas på annat sätt än att detta är en signal på att läderbaggen som art börjar bli allt mer livskraftig. Skogsstyrelsen bedömer att det är osannolikt att de ekar som måste tas ner i projektet kan utgöra någon spridningslänk för läderbaggen mot Bergudden, då avståndet är 1,3 km fågelvägen och läderbaggen har en dålig spridningsförmåga. Huvuddelen av artens förflyttningar är korta, mellan 50 och 100 meter. Ett område som däremot skulle kunna vara viktig för läderbaggens spridningsförmåga är ett parti med gammal och gles ekskog ca 300 meter från Torphalvön. Detta område berörs inte av planerade åtgärder. Arten kommer inte att utsättas för någon väsentlig negativ påverkan genom planerade åtgärder.

Förbättrade livsmiljöer på kort och lång sikt genom föreslagna skydds- och kompensationsåtgärder i omgivande områden innebär mer positiva konsekvenser i sökt alternativ än i nollalternativet.

Groddjur

Planerade åtgärder bedöms av Skogsstyrelsen inte medföra någon negativ påverkan på groddjur.

Lavar och svampar

Några få träd med lavar eller svampar kommer att avverkas i samband med planerade åtgärder. De arter som konstaterats på dessa träd är dock frekvent förekommande i hela området, varför Skogsstyrelsen bedömer att planerade åtgärder endast medför en marginell påverkan på lavar och svampar.

Fladdermöss

Planerade åtgärder omfattar högst ett tiotal hålträd, varför dessa inte har någon påverkan på fladdermusfaunan som helhet.

Utsläpp till vatten

Grumling

Grumling och sedimentering är ett naturligt och återkommande fenomen i kustområden. Grumling av vattnet kan påverka bottenvegetationen negativt genom att ljusstillgången för växterna blir sämre. Detta gäller framför allt om grumlingen sker under växternas tillväxtperiod (april - november). Även fiskägg och fisklarver kan påverkas negativt om de övertäcks med sediment, men detta gäller endast under den tid av året då fiskar leker.

Viss begränsad grumling kommer temporärt att uppstå i samband med utfyllnaden i havet. Grumlingen kommer att uppstå nära botten och framförallt inom utfyllnadsområdet. Det bedöms inte bli någon sedimentspridning till omkringliggande vattenområden av betydelse. Således bedöms grumlingen främst påverka lokalt, i områden som ändå kommer att tas i anspråk enligt ansökt verksamhet. Grumling förekommer även vid nollalternativet till följd av höststormar, fartygstrafik m.m. Mot bakgrund av ovanstående och att planerad utfyllnad genomförs under vinterhalvåret, bedöms grumlingen och efterföljande sedimentation inte påverka bottenfauna, bottenflora, fisk eller eventuella lekplatser för fisk i omkringliggande vattenområden.

Ansökt verksamhet bedöms inte medföra några andra utsläpp till vatten som är av betydelse.

Dagvatten

Kommunen har föreslagit ett villkor om dagvattenhantering med delegering till tillsynsmyndigheten, men fråga kan också sättas på provotid. Föroreningar av dagvatten kan främst befaras vara kopplade till maskiner och fordon. Eftersom det är en nyetablering finns goda möjligheter att lösa dagvattenfrågorna vid anläggandet av ledningsgravar med finare material i utfyllnaden. Det kan dras erfarenheter från provotidsförfarandet i prövningen av hamnverksamheten.

Spridning av föroreningar

Föroreningarna är bundna till partiklar i sedimentet. Spridningsrisken är därför huvudsakligen sammanhängande med partikelspridningen, d.v.s. den tillfälliga grumling som uppstår i samband med utfyllnaden. Eftersom grumlingen vid sökt verksamhet bedöms bli så ytterst begränsad, bedöms också spridningen av föroreningar bli mycket begränsad jämfört med nollalternativet.

Utsläpp till luft

Den huvudsakliga källan till luftutsläpp gäller arbetsmaskinerna som används till utfyllnadsarbetena samt transporter. Dessa bidrar i första hand med emissioner till luft av kolväten (THC/VOC), kväveoxider (NOx) och koldioxid (CO₂). De emissioner till luft som arbetsmaskinerna och transporterna bidrar med under den begränsade tid utfyllnadsarbetet sker, är försumbart liten i ett större sammanhang.

Därtill blir utsläppen från transporter mindre om stenmassorna som är tänkta att användas vid utfyllnaden återanvänds lokalt, istället för att transporteras bort.

Sammantaget bedöms därför utsläpp till luft inte medföra några andra konsekvenser än nollalternativet.

Buller

Avståndet till närmast belägna permanentbostäder är ca 800 m norrut, samt till fritidshus ca 400 m österut, samt av kommunen ägda fritidshus i direkt anslutning till Solviken.

Arbetsmaskiner och hanteringen av stenen orsakar buller under byggtiden. Att tippa stenmassor i havet är dock inte någon särskilt bullrande verksamhet. Buller kan även uppstå när stenmassor transporteras ut till Verkö. Sökt verksamhet bedöms inte medföra någon bullerstörning av betydelse. Under driftfas kommer verksamheten med maskiner och fordon att ge upphov till beräknat buller på 41 dB (A) vid bostäder, ungefär som idag, då förflyttningen av verksamheten inte påverkar avståndet. För närmast belägna fritidsbostäder i kommunal ägo begränsas buller genom att buffertzonen även fungerar som bullervall.

Friluftsliv

Friluftslivet kommer att påverkas eftersom vikarna fylls ut och att det inte längre kommer att gå att åka båt in i vikarna. Badmöjligheterna i vikarna försvinner. Alternativa badmöjligheter finns i närheten, t.ex. på Näsudden.

Däremot bedöms ansökt verksamhet inte medföra att friluftslivet på Grimskula eller Näsudden kommer att påverkas. Dessa områden har de största värdena för friluftslivet, så sammantaget medför verksamheten endast en mycket liten och lokal påverkan på friluftslivet i området som helhet. En grön buffertzona och vall kommer att skärma av industriområdet.

Risker och olyckor

Det finns alltid en viss risk för olyckor med arbetsmaskiner. Det kan t.ex. röra sig om ett brott på en hydraulslang, läckage av drivmedel eller liknande. Konsekvenserna av en sådan olycka är begränsad och lokal, då det oftast rör sig om mindre mängder kemikalier (olja) som kan läcka ut. Arbetena under anläggningstiden bedöms inte medföra några betydande risker för människors hälsa eller miljön. Riskerna för oljeutsläpp från arbetsfordon i hamnen bedöms vara lika stora för nollalternativet.

Kulturmiljö

Ansökt verksamhet bedöms inte medföra några konsekvenser på kulturmiljön.

Landskapsbild

Ansökt verksamhet medför en relativt stor lokal påverkan på landskapsbilden. Påverkan bedöms bli störst i Solviken, som ligger närmare naturområdena vid Grimskula och stigarna som når dit. Långalisaviken är redan idag påverkad av

mänsklig aktivitet och ligger i direkt anslutning till befintligt verksamhetsområde, varför påverkan på landskapsbilden bedöms bli betydligt mindre där.

De igenfyllda vikarna kommer dock ses som en helhet med hamnen och de stora industribyggnaderna i industriområdet, varför det i ett större perspektiv inte bedöms bli någon betydande påverkan på landskapsbilden. Härtill kommer att mot naturområdet vid Grimskula planeras en buffertzona, med en sparad mindre vattenyta och en jordvall på östra delen av utfyllnaden i Solviken. Jordvallen kommer efter hand att täckas med vegetation och grönska och bilda en naturlig avskärmning mellan industriområdet och Grimskula.

Effekter på samhällsfunktioner

Utbyggnaden medför, utöver regional utveckling, även att de verksamheter som verkar lokalt, som t.ex. ABB, Roxtec och Stena Line, har möjlighet att expandera. Idag är platsbristen en begränsande faktor. Samtidigt som verksamheter både lokalt och regionalt gynnas av att Karlskrona hamn utvecklas, kan det även medföra att mängden gods som transporteras på järnväg ökar. Det innebär att ett miljövänligare transportsätt kan utnyttjas mer optimalt.

Indirekt påverkan

Den ökade godshanteringen som sökt verksamhet möjliggör kan komma att ge upphov till utsläpp till luft och buller från transporter till och från Karlskrona hamn och Verkö industriområde. Baltic Ports tillstånd för verksamheten omfattar dock redan ytterligare färjetrafik jämfört med vad som förekommer i dagsläget. De ökade möjligheter att transportera gods på järnväg vid ansökt verksamhet, minskar dock till viss del de ökade emissionerna till luft.

I rapporten "Measurement of Green Corridor environmental impact performance - A2A logistic corridor concept" (Maria Öberg, Luleå University of Technology. 2013) redovisas en bedömd miljöpåverkan från den transport som Baltic Link är en del av. I rapporten konstateras att kombinationen tåg och fartyg är en mycket mer energieffektiv transportmetod än kombinationen lastbil och fartyg. I undersökningens olika beräkningsmodeller ger kombinationen tåg och fartyg mellan 40-70 % energieffektivare transporter än kombinationen lastbil och fartyg. Undersökningen visar även att emissioner av CO₂ är mycket mindre om godstransporterna sker med hjälp av järnväg och fartyg, i jämförelse med lastbil och fartyg.

Utfyllnaden innebär inte att de befintliga tillståndspliktiga verksamheterna på Verkö kommer att behöva söka nya miljötillstånd.

Effekter på hushållning med naturresurser

I anläggningskedet förbrukar verksamheten energi i form av drivmedel till maskiner och fordon. Ansökt verksamhet medför även att naturmark i form av två grunda havsvikar och ett landbaserat naturområde tas i anspråk. Verksamheten medför att de stenmassor som kommunen förhandlat sig till under arbetena vid ABB i närheten kan återanvändas lokalt, istället för att bearbetas och transporteras någon annanstans.

Störningsbegränsande åtgärder

Utfyllnadsarbetena föreslås genomföras under vinterhalvåret då risken för påverkan från grumling är som minst. Under denna period har bottenfloran ingen aktiv växtperiod, fisklek förekommer inte hos de flesta arter och häckfågelfaunan påverkas inte. Utfyllnaderna på botten görs också utifrån och in, vilket medför att grumlings-spridningen minimeras.

I Solvikens östra del sparas en buffertzoon med vattenspegel, mellan utfyllnadsområdet och udden Grimskula. Intill denna vattenspegels västra strand anläggs en jordvall. Denna kommer efterhand att bli bevuxen och utgör då en naturlig grön avgränsning och insynsskydd, mellan Grimskula och industriområdet.

Kommunen föreslår utifrån ett försiktighetsperspektiv, trots att Skogsstyrelsen anser att de små hällkar som påträffades vid inventeringen inte har någon betydande funktion som lekvattnen för groddjur, att hällkaren inventeras på ägg eller yngel från groddjur under den sista lekperioden (vår-försommar) som infaller före ett eventuellt ianspråktagande av marken. Om ägg eller yngel påträffas bör om möjligt merparten av dessa flyttas till andra vattensamlingar, förslagsvis till hällkar på någon annan del av Verkö. I ansökan föreslås vidare ett villkor med innebörd att arbeten inte kommer att utföras under perioden 1 april till 15 september. Mot bakgrund av att groddjuren leker under perioden slutet på mars till maj innebär detta att groddjuren inte kommer att komma till skada.

På både Torphalvön och i Näsmarken finns hundratals hålträd som kan erbjuda skydd och vinterviste för fladdermöss. Skogsstyrelsen bedömer att det inte är troligt att det förekommer några kolonier av fladdermöss i träden i arbetsområdet. Den risk som skulle kunna tänkas i ett värsta scenario är att någon enstaka individ har sökt skydd i ett träd för vinterviste och därmed löper risk att dödas eller skadas vid avverkning. Den optimala tiden att ta ner träden bedöms vara under sensommaren - hösten med tanke på att vid den tidpunkten har fåglar slutat häcka och fladdermössen är fortfarande aktiva och har möjlighet att lämna trädet vid avverkning. I ansökan föreslås därför som villkor att avverkning koncentreras till september månad.

Ökad igenväxning och generationslapp mellan gamla och unga ekar anses av Skogsstyrelsen vara de mest kritiska faktorerna för läderbaggens långsiktiga överlevnad på Verkö. Jämförelsevis framstår dessa hot som betydligt mer allvarliga än planerade åtgärder. Mot denna bakgrund har Skogsstyrelsen föreslagit en del skydds- och kompensationsåtgärder, som Karlskrona kommun bedömer är rimliga att genomföra, på kort och lång sikt i syfte att förstärka de befintliga naturvärdena.

Samtliga stammar och grenar från de ekar och bokar som avverkas bör lämnas kvar i en eller flera faunadepåer (trädkyrkogårdar) på lämpliga platser på Torphalvön och norrut längs stigen mot Näsmarken. En del stammar av björk och sälg bör också lämnas kvar på samma platser. Planering av detta arbete ska ske i samråd med länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

På vissa platser på Torphalvön och längs stigen norrut bör försiktig röjning och gallring vidtas för att förlänga livet på gamla ekar och skapa efterträdare till dessa. Åtgärderna ska ske i samråd med Skogsstyrelsen.

För att på sikt skapa en sammanhängande spridningskorridor för eklevande arter bör grupper med tre ekar planteras med 10-20 meters mellanrum längs den norra delen av stigen mellan Torphalvön och Näsmarken. Ekarna bör hägnas in för att inte skadas av t ex rådjur och harar. Plantering ska ske i samråd med länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

Området med gammal och gles ekskog (oregistrerad nyckelbiotop) norr om Torphalvön bör i största möjliga utsträckning skyddas mot exploatering.

Karlskrona kommun avser utreda möjligheterna att i enlighet med Skogsstyrelsens förslag låta Torphalvön och Näsmarken få ett formellt långsiktigt skydd, företrädesvis som naturreservat alternativt genom biotopskyddsområden och naturvårdsavtal. Näsmarken är i dagsläget utpekad som ett Natura 2000-område och Torphalvön är utpekad som riksintresse för naturmiljö.

Kommunen avser att iordningställa och förbättra stigsystemet ut till friluftsområdena vid Grimskula och Näsmarken, från parkeringsplats på Verkö.

Den grumlande verksamheten kommer att genomföras under vinterhalvåret, för att minimera påverkan på fiskar, bottenflora och bottenfauna. Därtill väljs en metod för utfyllnad som minimerar risken för grumling. Kommunen anser att användning av siltskärm/geotextil (siltgardin) inte är skäligen med tanke på den lilla grumling som förväntas och till den stora materialåtgången av sådana material, som sällan kan återanvändas.

Krav kommer att ställas på entreprenörerna att Naturvårdsverkets riktvärden för buller från byggplatser ska klaras.

Länsar och saneringsmaterial för att förhindra spridning av ett oljeläckage finns i hamnen. Därtill kommer miljökrav att ställas på entreprenören vid upphandling, vilket ger dem ett ansvar att t.ex. ha egen utrustning för omhändertagande av eventuellt spill.

Kontroll

Kontrollprogram kommer att upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten, i god tid innan anläggningsarbetena påbörjas.

SÖKANDENS BEDÖMNING AV TILLÅTLIGHETEN

Miljö kvalitetsnormer

Grumling kan påverka ett vattenområdes ekologiska status. Grumling från ansökt verksamhet bedöms dock inte vara i en sådan omfattning att vattenkvaliteten inom vattenområdena Yttre redden eller Östra fjärden bedöms påverkas, mer än högst marginellt och temporärt just i det området där utfyllnaden sker. Ansökt verksamhet

bedöms därför inte motverka att vattenkvalitetsnormerna kan komma att uppfyllas för dessa vatten, bortsett från i de utfyllda vikarna.

Ansökt verksamhet bedöms inte medföra några andra utsläpp till vatten som är av betydelse. Således bedöms ingen påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten eller på några miljömål uppstå, med avseende på utsläpp till vatten. I övrigt medför inte ansökt verksamhet några utsläpp till vatten, såvida ingen olycka sker med arbetsmaskinerna som t.ex. ett brott på en hydraulslang e.d.

Eftersom sedimentsspridningen bedöms bli marginell, bedöms även spridningen av föroreningar bli marginell. Verksamheten bedöms därför inte motverka att miljökvalitetsnormerna för kemisk status kan uppnås.

Arbetsmaskiner och transporter i verksamheten bidrar till utsläpp som berör miljö- kvalitetsnormerna (MKN) för halter i luft av kvävedioxid, kolmonoxid och partiklar och i viss mån även normerna för svaveldioxid. Mätningar som gjorts av luftkvaliteten i Karlskronas centrala delar visar att svaveldioxid- och kvävedioxidhalterna ligger väsentligt under gällande miljökvalitetsnormer. De månadsmedelvärden för ozon som mätts upp i Karlskrona antyder att det kan finnas en viss risk för att MKN för ozon (som gäller dygnsvärden) överskrids under viss årstid. Några dygnsmätningar har dock inte gjorts vad gäller ozon. Därtill mäter kommunen PM10 (partiklar) kontinuerligt. Miljökvalitetsnormen för PM10 har inte överskridits, däremot överskrids övre utvärderingströskeln vid den aktuella mätplatsen.

Mot bakgrund av ovanstående, att emissionerna är av marginell och tillfällig karaktär, samt med den goda luftomblandning som är i ett så kustnära område bedöms det inte vara någon risk att ansökt verksamhet medverkar till att någon miljökvalitetsnorm överskrids.

Miljömål

Uppfyllelse av miljömål

De miljömål som rör naturvärden och som skulle kunna påverkas av ansökt verksamhet är i första hand målen ”Hav i balans samt levande kust och skärgård” samt ”Ett rikt växt- och djurliv”. Då ansökan avser utfyllnad av två vikar och ianspråktagande av mark, kommer lokalt en stor påverkan att ske. Men då habitaterna i vikarna inte är av någon unik karaktär och vikarna är relativt små, bedöms påverkan bli mindre i ett regionalt perspektiv. Ansökt verksamhet bedöms inte medföra sådan påverkan att miljömålen inte kan komma att uppfyllas.

De landbaserade naturvärdena inom arbetsområdet berör även miljömålen ”Levande skogar” och ”Ett rikt växt och djurliv”. Med beaktande av hur liten del av de landbaserade naturvärdena på Verkö som berörs av ansökt verksamhet, samt Skogsstyrelsens bedömning av åtgärdernas påverkan, bedöms ansökt verksamhet inte medföra en sådan påverkan att miljömålen inte kan komma att uppfyllas.

Grumling bedöms framförallt beröra miljömålet ”Hav i balans samt levande kust och skärgård”. Med hänvisning till den ringa omfattningen av grumling inom ansökt

projekt, bedöms verksamheten inte motverka att miljömålet kan komma att uppfyllas.

Spridning av föroreningar påverkar i första hand miljömålet ”Giftfri miljö”. Då föroreningsspridningen bedöms bli marginell och då föroreningsnivåerna i utfyllnadsområdet är likartat med omkringliggande vattenområden, bedöms ansökt verksamhet inte motverka att miljömålet kan komma att uppnås.

Emissioner till luft påverkar i första hand miljömålet ”Frisk luft”, samt även ”Begränsad klimatpåverkan” och ”Bara naturlig försurning”. De emissioner till luft som arbetsmaskinerna bidrar med under utfyllnadsarbetena är små och av tillfällig karaktär.

Ansökt verksamhet medför indirekt att en omläggning av fler godstransporter från lastbil till järnväg möjliggörs. Ansökt verksamhet medför även att stenmassorna som redan finns på plats omhändertas lokalt istället för att transporteras bort. Detta medför färre transporter och mindre emissioner till luft.

Ansökt verksamhet bedöms sammantaget medverka till att de aktuella miljömålen för luft kan komma att uppfyllas.

Då Naturvårdsverkets riktlinjer för byggplatser bedöms innehållas och det inte finns några bostäder i direkt anslutning till utfyllnadsområdet, bedöms miljömålet ”God bebyggd miljö” inte påverkas av buller från ansökt verksamhet.

Båtnadskravet - skälighetsavvägning

Kommunen menar att nyttan överväger kostnaderna och skadorna som verksamheten medför. Som grund för bedömningen har kommunen låtit göra en analys med en samhällsekonomisk metod, med uppskattade kalkylerbara kostnader och nyttor så långt som möjligt, men vissa nyttor och skador har inte kunnat kvantifieras i monetära termer utan har bedömts kvalitativt. Kalkylperiod har vanligen varit 40 år, dock har inte investeringskostnader diskonterats. Producentkostnader har kalkylerats till 270 miljoner kronor. Producentnyttan (nettointäkter och effekter för varuägare och transportföretag) beräknas till 2 106 miljoner kronor. Effekter på samhället beräknas till 122 miljoner kronor, där huvudsakliga positiva nytta kommer från överföring av gods från vägtransport, medan kostnader för buller och naturvärden (främst fiske) är underordnat (ca 10 miljoner kronor).

Samhällsnyttan för monetärt uppskattade effekter blir 1 957 miljoner kronor. Icke monetärt värderade negativa effekter avser intrångseffekter, effekter på djur- och naturliv, friluftsliv och estetiska värden, medan sysselsättningseffekter bedöms bli positiva, samt att kulturvärden ej påverkas. Även om de icke monetära effekterna väger över åt det negativa hållet, anser kommunen att de beräkningsbara effekterna är så stora på det positiva hållet att en samlad bedömning ger positivt resultat.

Kommunen har också gjort en jämförelse med hamnarna i Kapellskär och i Karlshamn. Godsmängdsökningen är betydligt större i Karlshamn än i de två andra hamnarna. Hamnytorna i Karskrona och Kapellskär är ungefär samma, ca 200 00 m²,

men Karlshamn har 300 000 m², vilket förklaras med att bulk gods är mer yrkrävande än rorottrafik. Transportvolymen 2014 var i Kappelskär 159 017 enheter, i Karlshamn 70 188 enheter och i Karlskrona 131 896 enheter. Kapellskär har inte järnvägsanslutning. Kommunen bedömer att Karlshamn inte är ett alternativ för järnvägstrafik från Gdynia, bl.a. då järnvägsanslutningen Sydostlänken inte är beslutad och att färjetransporten skulle ta längre tid och inte klara tur och retur på ett dygn.

SAKKUNNIGUTREDNING

Mark- och miljödomstolen har, efter yrkande av Länsstyrelsen i Blekinge län, med stöd av 22 kap.12 § miljöbalken förordnat sakkunnig vid Länsstyrelsen i Västra Götaland att utreda frågan om fiskeavgift. Utredningen har gjorts av LM och FL.

Av sakkunnigutredningen framgår huvudsakligen följande.

Den utfyllnad som kommunen ansöker om tillstånd för kommer att ge skador på fiskfauna och totalförlust av de habitat som nyttjas av fisk och dess födoorganismer. Till stor del är dessa skador av irreversibel art för all framtid. Drygt 10 hektar grunda områden planeras att fyllas ut. De grunda områdena är mycket viktiga genom att de levererar ett flertal ekosystemtjänster, bl.a. lek- och barnkammare för flertalet fiskarter, samt viktiga födosöksområden då primärproduktionen där utgör bas för större mängder fiskfödoorganismer.

Det utfyllda området som berörs kommer att bortföras från den fotiska zonen, vilket innebär att tidigare bottenbaserad primärproduktion upphör definitivt. Detta påverkar också kapaciteten för yngelproduktion i området. Flertalet fiskarter har förhållandevis höga temperaturkrav på sina lek- och uppväxtmiljöer som därav oftast är grunda områden, då de tidigt på säsongen uppnår gynnsamma temperaturer för romkläckning och snabbare yngelutveckling. Den naturliga dödligheten är normalt negativt korrelerad till tillväxthastigheten under det första året.

Varje bortförd grundbotten blir en samlad reduktion av den potentiella produktionskapaciteten i ett område eftersom varje yta besitter en begränsad maximal carrying capacity. Förlust av rekrytering i ett grundområde kan därmed inte förutsättas att den ersätts med ökad rekrytering någon annanstans

Den generella produktionen i området runt utfyllnader kommer p.g.a. grumling att vara nedsatt under arbetenas genomförande pga. utskuggning av primärproducerande organismer både i vattenmassan och på botten, samt över viss tid efter avslutade arbeten p.g.a. återhämtningstid från översedimentering.

Undersökningar har visat att bland annat abborre och gädda visar på lägre tätheter i områden som är utsatta för båttrafik, jämfört med referensområden. En av de viktigaste orsakerna till skillnaderna är lägre vattentemperaturer som beror på de ökade strömmar och vattenutbyte som båttrafiken ger upphov till. Ökad vattentransport

kan också leda till bland annat ökad utdrift av larver till mindre optimala levnadsområden.

Fiskeavgiftsberäkning

Det saknas provfisken för det aktuella området. Underlag till de beräknade yngeltätheterna per hektar har tagits fram med stöd av underlag från provfisken i liknande miljöer. Exempelvis var tätheten av skrubba mellan 200-400 individer per hektar på botten med vegetation vid provfisken med fallfällor i Torhamns skärgård

Grunda områden i Östersjöns kustzon har en genomsnittlig fiskproduktionskapacitet på ca 20 kg/ha och år och de mer produktiva ligger kring 40 kg/ha och år. Det bedöms att de grundområden som ska fyllas ut i anslutning till planerad hamnexpansion uppgår till ca 10,1 hektar

Kompensation beräknas som ersättning för förlorade 0+-individer (dvs. ensomriga individer). Beräkningen omfattar inte det potentiella fångstbortfallet i kg per ha och år utan ersättningen har beräknats som ersättning för förlust av uppväxande fisk.

Utifrån den ursprungliga yngelproduktion som ytan har och med hänsyn tagit till mortalitet under första året (90 %) blir kompensationsnivåerna av juveniler från 10,1 ha 5 050 ensomriga abborrningar, 2 525 gäddyngel. Baserat på yngelkostnader för abborre, gädda, torsk, ål och öring från olika fiskodlingar (0,1 – 20 kr styck beroende på art) och beräknad individtäthet per hektar (20 -500ind/ha) har en sammanlagd kostnad på 7 350 kr/ha och år räknats fram.

Den framräknade fiskeavgiften uppgår för Långalisaviken till 38 955 kr/år (5,3 ha x 7 350 kr/ha och år) och för Solviken till 35 280 kr/år (4,8 ha x 7 350 kr/ha och år), totalt 74 235 kr/år.

Avgiften bör i första hand utgöras av en årlig indexreglerad avgift. I andra hand ska en 50 årig kapitalisering med schablonindex på 3% erläggas. Vid 50 års kapitalisering blir engångsbeloppen för Långalisa

Fiskeavgiften ska användas för fiskevårdande åtgärder inom Blekinge län.

Vid beräkningen har inte följande beaktats.

- Odlad fisk uppvisar en större dödlighet vid överförande till naturliga förhållanden än vad den vildfödda gör. Vid skadekompensationer i vattendrag ersätts normalt ett viltlevande smolt med två odlade. Pågående undersökningar av smoltkompensation indikerar att förhållandet för odlad fisk gentemot viltlevande antagligen är betydligt större.
- Många fiskarter ingår inte i fiskeavgiftsberäkningen, som framför allt omfattar matfisk. Exempelvis ingår inte karpfiskar (mört m.fl.). Enligt Degerman m.fl. (1998) ligger avkastningen för karpfiskar för kust- och låglandssjöar mellan 100-200 kg/ha och år. Mört utgör exempelvis en mycket viktig födo-fisk för rovfiskar. Under provfiske vid närliggande Tromtö under år 2009 var

andelen karpfiskar 35 % av vikten i för provfisken i djupintervallet 0-6 meter (Nilsson 2010).

- Områdets värde som lekområde för sill och andra arter (framförallt Solviken) ingår inte i den beräknade fiskeavgiften.

Kompensation ålgräs

Ålgräs är det dominerande sjögräset i Sverige och är ett viktigt uppväxthabitat för flera kommersiella arter. Ålgräsängar är hotade ekosystem och dess utbredning har minskat dramatiskt över norra halvklotet de senaste 30 åren. Sjögräsängar utgör unika habitat vilkas funktioner inte kan ersättas av något annat habitat.

Det saknas heltäckande färska uppgifter om totalarealen av ålgräs i de bägge vikarna. Dykningar i anslutning till Solviken har visat att ålgräset hade en täckning på 25 % vid 4,6 meters djup. Det krävs undersökningar innan en utfyllnad för att fastställa den totala arealen ålgräs som går förlorad vid en utfyllnad.

Skälet till att villkoret bör vara latent är att metodiken för återplantering av ålgräs i svenska vatten inte är helt färdigutvecklad, utan beräknas finnas fullt tillgänglig från 2018.1 dagsläget är det visat att plantering av skott fungerar, men frösådd kräver ytterligare metodutveckling.

Som ett latent villkor bör införas att verksamhetsutövaren efter att tillsynsmyndigheten väcker villkoret ska ansvara för kompensationsrestaurering av X ha ålgräsäng p.g.a. gjord utfyllnad i Långalisaviken och ytterligare Y ha ålgräs i det fall utfyllnad i Solviken medges och utförs. Kompensationsutsättningen bör motsvara den dubbla arealen som går förlorad, genom utfyllnaderna och är den nivå av överkompensation som forskningen på området ser som minimum p.g.a. svårigheterna att uppnå full ekosystemfunktion på hela de återplanterade ytorna.

INKOMNA YTTRANDEN

Havs- och vattenmyndigheten anser att för det fall att mark- och miljödomstolen finner verksamheten tillåtlig måste tillåtligheten förenas med krav på och villkor om kompensationsåtgärder motsvarande den skada som uppstår genom ianspråktagande av de grundområden som finns inom Långalisaviken och Solviken. Kompensationsåtgärderna utformning och omfattning ska tas fram av tillsynsmyndigheten eller tillförordnad sakkunnig.

För det fall utbyggnaden av den för sjöfarten betydelsefulla hamnen leder till en betydande omfördelning av gods från väg till järnväg anser Havs- och vattenmyndigheten att verksamheten medför betydelsefulla fördelar ur miljösynpunkt. Verksamheten medför emellertid också en stor förlust av vattenområden med för Östersjön värdefulla ekosystemtjänster.

Grunda vikar i Östersjön är värdefulla för rekrytering och uppväxt av fisk. Exploatering av grunda vikar i Östersjön, tillsammans med övergödning, har visats vara en huvudanledning till nedgång hos kustlevande rovfisk. Förlusten av de grunda vikarnas ekosystemtjänster måste i möjligaste mån ersättas genom kompensationsåtgär-

der. Exempel finns i mål M 1048-11 med utplantering av blåstång på nytillkommen botten av sprängsten.

Länsstyrelsen anser att prövningen i ärendet inte enbart ska avse tillåtligheten enligt 11 kapitlet MB, utan att en samlad bedömning av projektets totala miljöpåverkan ska göras. I ärendet bör därför även beaktas tillåtligheten enligt berörda bestämmelser i 8, 9 och 12 kapitlen miljöbalken.

Länsstyrelsen anser att hamnverksamheten på Verkö är viktig för kommunikationerna med länderna på andra sidan Östersjön och med resten av Europa. Det kan därför finnas skäl till exploatering av de mark- och vattenområden som behövs för hamnens utveckling. Länsstyrelsen bedömer att en utfyllnad av Långalisaviken kan vara motiverad för att tillgodose hamnens behov för hantering av gods till och från Sverige. Länsstyrelsen anser att sökanden inte har visat att nyttan av en utfyllnad av Solviken överväger den skada som utfyllnaden skulle medföra på områdets naturvärden m.m. Eftersom kommunen inte har redovisat något alternativt yrkande som endast avser utfyllnad av Långalisaviken, yrkar Länsstyrelsen att ansökan ska avslås.

Länsstyrelsen anser att ianspråktagande av nya markområden på land innebär en väsentlig förändring av naturmiljön som är samrådspliktig enligt 12 kap. 6 § MB, såvida inte prövningen i denna del även görs enligt 9 kap. Länsstyrelsen anser inte att förutsättningarna för tillstånd enligt artskyddsförordningen är uppfyllda för exploatering av skogsområdet nordväst om Solviken.

Prövning enligt 9 kap. miljöbalken bör göras beträffande omhändertagande av spill- och dagvatten.

Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen inte kan godkännas i sitt nuvarande skick utan behöver kompletteras på följande punkter.

- Transporter under anläggningstiden. Det bör redovisas vilka transporter på allmänna vägar som kommer att behövas och under hur lång tid och vilka tider på dygnet som transporter till och från utfyllnadsplatsen kommer att ske.
- Åtgärder på land. Miljökonsekvenserna av alla de åtgärder på land som visas i framtidsvisionen bör redovisas, d.v.s. även dragning av ny väg och järnväg norr om utfyllnadsområdet.
- Ytbehov. I ansökan saknas helt uppgifter om vilka arealbehov som behövs för hamnverksamheten. MKB:n behöver beskriva vilka arealbehov som finns och även göra jämförelse med andra hamnar i landet.
- Infrastruktur. En jämförelse bör göras med förutsättningarna att ta emot järnvägsgods över hamnen i Karlshamn (Stilleryd). Vidare bör en beskrivning göras av konsekvenserna av en ökad järnvägstrafik för övrig infrastruktur mellan Verkö och befintligt järnvägsnät mot Emmaboda resp. Malmö.
- I underlaget bör även redovisas en ekonomisk bedömning av projektets totala kostnader och en beräkning av nyttan med projektet.

- Dagvattenhantering. En plan för hur omhändertagandet av dagvattnet ska ske bör redovisas.

Om domstolen skulle medge tillstånd föreslår länsstyrelsen följande ytterligare villkor.

Utfyllnadsarbeten i vatten bör inte göras under tiden 1 april - 31 oktober
För att motverka de grumlingseffekter som uppstår under utfyllnadstiden anser länsstyrelsen att utfyllnadsområdet bör kringgärdas av en siltskärm/geotextil.

Länsstyrelsen godtar sökandens förslag att ett kontrollprogram inlämnas senast tre månader innan utfyllnadsarbetena påbörjas.

Länsstyrelsen bedömer att skydds- och kompensationsåtgärder i syfte att förhindra igenväxning och generationsglapp mellan gamla och unga ekar på Torpet och Näsmarken är positiva åtgärder, men de utgör inte skäl för ett tillstånd.

Länsstyrelsen godtar sökandens yrkanden beträffande arbetstid och oförutsedd skada.

Länsstyrelsen har även haft synpunkter på innehållet i MBN, vilken bolaget har kompletterat och viss text har lagts in i referatet av ansökan ovan.

Länsstyrelsen har inför huvudförhandlingen ingivit en kartbild med förslag till ytor som länsstyrelsen anser kan användas inom befintliga områden i stället för de ytor som ansökan avser.

Miljö- och byggnadsnämnden i Karlskrona kommun har anfört

1. att utfyllnad av Långalisaviken och Solviken bör kunna ske utan oacceptabel påverkan på naturvärden och miljö,
2. att dispens enligt artskyddsförordningen inte krävs för de arbeten kommunen planerar,
3. att förutsättningar att lämna dispens enligt artskyddsförordningen, om Mark- och miljödomstolen skulle finna att en sådan krävs, föreligger,
4. att det kommunen yrkar avseende arbetstid och anmälan om anspråk på ersättning för oförutsedd skada bör medges,
5. att tillståndet bör förenas med de villkor som kommunen föreslår,
6. att tillståndet bör förenas med ett villkor som föreskriver att åtgärder som förhindrar att grumling sprider sig utanför arbetsområdet ska vidtas innan den avskärmade barriären anlagts,
7. att tillståndet bör förenas med ett villkor om att inga andra massor får användas för utfyllnaden än sprängsten från utbyggnaden av ABB, om inte Tillsynsmyndigheten godkänt det i förväg,

8. att miljökonsekvensbeskrivningen är bristfällig eftersom miljökonsekvenserna av de verksamheter som ska bedrivas på de markytor som blir resultatet av utfyllnaden, inte ingår i MKB-n, samt
9. att nu gällande tillstånd enligt 9 kap miljöbalken för Verköhamnen inte omfattar de markytor som kommer att tillskapas av utfyllnaden.

När det gäller sökandens yrkade, villkor 9, dagvattenhanteringen, anser miljö- och byggnadsnämnden att ett förtydligande behövs om vem som är tillsynsmyndighet vad gäller dagvattenhanteringen inom utfyllnadsområdet. .

Sjöfartsverket anger att förändringar i bottenpografi, strandlinje, arbetsområde samt arbetenas omfattning och påverkan på sjötrafiken ska meddelas Sjöfartsverket. I god tid innan arbeten påbörjas ska byggherre och entreprenör samråda med Sjöfartsverket för att utvärdera risker med arbeten som kan påverka sjötrafiken, samt ta fram operativa rutiner för arbetet. Informationsvägar, kommunikationsvägar, eventuella arbetsfartygs utrustning samt arbetets övriga påverkan på hamn och sjöfart ska belysas. Efter färdigställande ska området mätas in geodetiskt och resultat meddelas Sjöfartsverket.

Transportstyrelsen har inget att invända mot den planerade utfyllnaden i anslutning till hamnområdet. Utfyllnaden kommer delvis att ske med pråmtrafik. Om påverkan på sjötrafiken under t.ex. anläggningsfasen bör detta redovisas tillsammans med eventuella riskreducerande åtgärder. Förändringar av strandlinje, bottenpografi samt nya anläggningar i anslutning till hamnen och farleden ska efter genomfört projekt sjömätas och geodetiskt bestämmas enligt sjömätningstandard FSIS44 och delges Transportstyrelsen och Sjöfartsverket.

ABB bedriver miljöfarlig verksamhet med kabeltillverkning på fastigheten Karlskrona XY. ABB har inte några invändningar mot utfyllnaden med upplagrad sprängsten. Nya ytor medför förbättrad trafiklogistik inom industriområdet. De planerade arbetena bör genomföras på ett sätt som beaktar rådande bullerförhållanden inom Verköområdet, så att inte det totala bullret ökar, främst nattetid. Bullret får inte bli av sådan omfattning att pågående prövning av bullervillkor (prövotid) påverkas.

Verkö byalag anser att ansökan bör avslås, då fördelarna med den planerade utfyllnaden inte uppväger den skada som blir följden om åtgärderna utförs. Byalaget har inget att erinra mot en utveckling av södra Verkö, men det ska ske i demokratiska och balanserade former med hänsyn till verkliga behov. I detta fall finns dock bara visioner

Byalaget anser att det fortfarande finns stora ytor att utnyttja utan den planerade utfyllnaden i vattnet. Vissa byggnader är modulbyggda och kan flyttas för att komma fram med järnvägsdragningar. Byalaget anser att framtidsanalysen och ytbehoven är överdrivna, liksom behovet att bli av med sprängstensupplaget, vilket på samma sätt som i Karlshamn skulle kunna krossas till storsingel och exporteras för vägutfyllnad i Polen. Vidare anges i översiktsplanen att delar av det ansökta området har höga naturvärden och att detaljplanen, som har högre dignitet än

översiktsplanen, delvis är överspelad. Byalaget oroar sig också för att en väsentlig del av godset till en kombiterminal kommer för omlastning och mellanlagring, vilket innebär att det kommer att vara trafik till och från Verkö mestadels med lastbil och som aldrig kommer ifrån eller i väg med någon färja. Detta innebär onödigt belastning på Karlskrona skärgård och transportvägen till och från Verkö. Redan nu är trafikintensiteten så hög att ett återupptagande av planerna på den s.k. Bengtsaleden direkt ut till E22 behöver övervägas. Som en del av motivet till ansökan finns en utökad andel järnvägsgods. En konsekvens av detta är i så fall att infartsleden till Karlskrona blir blockerad så att ett kostnadsdrivande projekt om en planskild korsning kan behöva iscensättas. Den här typen av konsekvenser är inte alls belyst av sökanden. Det påtalas i ansökan att det blir ökat trafikbuller och luftföroreningar om stenmassorna skulle krossas och transporteras bort under en kortare period, men inget om motsvarande konsekvenser vid stadigvarande godstransporter med en utökad volym.

Miljöpartiet i Karlskrona är i grunden positivt inställt till miljömässigt fördelaktiga transporter. Det saknas dock finansiering för järnvägsspåren, då projektet inte finns med i trafikverkets nationella plan för 2010 - 2021. Projektet blir då bara att skapa ytor för uppställning av lastbilar och personbilar i väntan på färjetransport. I ansökan anges att EU-direktivet för svavelutsläpp, med skärpning av svavelutsläppen på Östersjön, kommer att medföra ökad färjetrafik, men miljöpartiet befarar istället att det medför kostnadsökningar för färjetrafiken. Vidare anser miljöpartiet att en utfyllnad av vikarna medför att naturupplevelsen vid Grimskula försämras.

En ökande godstrafik kan komma att påverka boendemiljön för de 836 personer som bor på ön (2013-12-31). Riskbedömning i det avseendet saknas. Miljöpartiet framhåller också särskilt de höga naturvärdena i Solviken och hos de ekar som hyser läderbagge. Att ta bort fyra av 20 ekar innebär försämrade livsvillkor för arten. Miljöpartiet föreslår en spårdragning som skonar Solviken genom att utnyttja Långalisaudden för spår.

Miljöpartiet anser att en försiktighetprincip ska användas vid ianspråktagande av oersättlig, känslig skärgårdsmiljö. Exploatering bör enbart ske till sådan verksamhet som är beroende av hamnläge. Befintlig exploaterad mark räcker till för expanderande hamnverksamhet och ytterligare expansion måste anstå till dess att behov verkligen föreligger.

Miljöpartiet ansluter sig till vad Verkö byalag anfört om disposition av befintliga markområden, till naturskyddsföreningens beskrivning av påverkan på den biologiska miljön som en utfyllnad kommer att innebära, samt länsstyrelsens yrkande.

Vidare befarar miljöpartiet bl.a. att den planerade vattenspegeln mellan utfyllnadsområde och Grimskulaområdet snabbt kommer att växa igen och ge upphov till illaluktande vassruggar. Miljöpartiet har såväl i sitt skriftliga yttrande som muntligt vid huvudförhandlingen utvecklat flera aspekter av transportfrågorna och bl.a. ifrågasätter beräknade trafikvolymerna och att tågtrafiken kommer att utvecklas som

beskrivet. Enligt miljöpartiets bedömning kommer vägtransporterna att öka oavsett överföring till järnväg.

Miljöpartiet yrkar att ansökan ska avslås, då det inte är ett tillräckligt skäl för tillstånd att skapa ytor ”som kan vara bra att ha” vid ett senare tillfälle.

Naturskyddsföreningen i Karlskrona anser att det förslag disponering av ytorna inom Verkö industriområde som föreningen tillsammans med Verkö byalag har tagit fram ska användas. Ökat behov av parkeringsplatser kan t.ex. lösas genom parkeringshus. Naturskyddsföreningen anser att alla som berörs av lastbils-transporter till och från Verkö ska anses vara sakägare. Det bör utredas vidare om de använda metoderna för bestämning av om borgspiggen är en egen art eller inte är korrekta eller inte. Vidare bör Verköbornas behov av närmiljö beaktas. Med hänvisning till de olika artskyddsbestämmelser som gäller kring läderbaggen yrkar naturskyddsföreningen att länsstyrelsen ska få i uppgift att utreda om kommunen ska få dispens för att ta ner den värdefulla miljön på grund av ett eventuellt mark-behov. Naturskyddsföreningen har i sitt yttrande ställt ett antal frågor kring boende- och naturmiljön på Verkö, men avslutar med att föreningen tror att Karlskrona kan utvecklas som en attraktiv företagsmiljö samtidigt som man tar tillvara naturvärdena.

Naturskyddsföreningen har framfört att även arterna taggbock, ekoxe och bokoxe har observerats i ”Solviksskogen”. Det är enbart taggbocken som är rödlistad, nära hotad. Ekoxe och bokoxe är inte rödlistade. Ekoxe finns med i artskyddsförordningens listor, med beteckningen N eller n. Ekoxen har inte lika specifika miljökrav som läderbaggen har. Det råder brist på rätt sorts substrat (död ved) i utbyggnadsområdet, däremot är potentialen mycket hög på Torpethalvön. Kommunen anser att man ska se till helhetsperspektiv för hela Verkös ekbestånd. Utbyggnadsområdet innehåller inga spridningslänkar, däremot berör ett av alternativen en spridningslänk för läderbagge och fler svårspredda arter.

Vid huvudförhandlingen tog Naturskyddsföreningen upp den s.k. ”utdöendeskulden”. Kommunen tolkar det begreppet som att när det återstår 20% av livsmiljöerna når man en kritisk gräns då artutdöendet accelererar. Av Verkös yta består 37 % av ek- och ädellövmiljö vilken är en hög andel kvarvarande miljö och det ligger långt över gränsen till 20 %.

FG (FG) genom **EG** och **JG** yrkar att mark- och miljödomstolen avslår kommunens ansökan.

De är sedan fyra generationer sommarboende vid Solviken och den tänkta skyddszonen planeras 20 m utanför deras brygga.

FG anser att Karlskrona kommun inte har visat att en utfyllnad är nödvändig samt att skadan av utfyllnaden är större än den nytta den genererar. Det aktuella områdets naturvärden är högre än vad kommunen hävdar och kommunens visioner för området är inte så säkra och nära i tiden att bli realiserade som kommunen gör gällande.

Karlskrona kommuns exploateringsplaner innebär stor skada genom att höga naturvärden både på land och till havs förstörs, ett attraktivt friluftsområde försvinner och Verköborna får försämrade livsmiljö.

Hotade arter i landområdet är främst läderbaggen. Det går inte att dra slutsatsen att populationen av läderbagge på Torpet inte påverkas av den planerade exploateringen. Eftersom denna population anses vara nära miniminivån för att vara livskraftig bör alla träd som sannolikt hyser arten i området bevaras. Skogsstyrelsens inventering gjordes i december, vilket innebär att förmodanden om förekomst av vissa arter inte kan bekräftas.

Solviken och Långalisaviken har ett högt bevarandevärde. FG hävdar med stöd av utlåtande från professor ML att borgspiggens hela kända utbredningsområde är två lokaler, varav Långalisaviken är den ena. Kommunens utredare har inte bedömt fler kriterier för särskiljande av borgspiggen från vanlig storspigg än den svaga lekfärgen. ML har ifrågasatt fler aspekter av använd metodik. Även om borgspiggen är en egen art eller inte är den unik och bör skyddas utifrån värdet av den biologiska mångfalden. GF ger också ett antal referenser för sin bedömning att Solviken är en viktig leklokal för sill, abborre och gädda.

Solviken och även Långalisaviken är värdefulla för friluftslivet och FG menar att Verköbor anser att de två vikarna är bland de bästa friluftsområdena tillsammans med Torpet (riksintresse för natur). Skogen längs Solviken utgör en barriär mot industriområdet. Inte bara utfyllnaden av vikarna utan också den ökande trafiken, som till stor del kommer att ske med lastbil ger en starkt försämrade livsmiljö för Verköborna.

Vidare menar FG att det nu finns helt andra miljökrav än då den gällande detaljplanen antogs och att mer bostadsbebyggelse har tillkommit sedan dess. Planens legitimitet ifrågasätts därför.

De anför vidare att ett ingrepp i en skärgårdsmiljö med höga naturvärde i närheten av ett Natura 2000-område medför oönskade prejudicerande effekter.

FG ifrågasätter nyttan med utbyggd hamn och logistikcenter, då det inte finns belägg för att Karlskrona ska bli navet mot Östersjön på det sätt som kommunen argumenterar för.

Industriområdet kan utvecklas utan utfyllnad av vikarna då det inte heller finns något belägg för att befintliga verksamheter på Verkö behöver så stora ytor för de kommersiella verksamheternas fortsatta utveckling att det kräver utfyllnad av de aktuella vikarna. FG ifrågasätter också, utifrån frånvaron av statliga satsningar och refererade utredningar om överkapacitet i de svenska hamnarna, den ekonomiska nyttan av projektet, även om Verkö skulle bli den transportnod som beskrivits.

FG har såväl skriftligt som muntligt vid huvudförhandlingen utvecklat sina synpunkter från ett hållbarhetsperspektiv, med uppdelning i sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter. Därvid tas bl.a. upp försämrad livssituation för Verköborna, behov av skattefinansiering för annars olönsamt projekt, ekonomiska fördelar för Karlshamns djuphamn, samt OECD-kritik av Sverige för att inte tillräckligt skydda marina områden, särskilt avseende borgspiggen.

Vid huvudförhandlingen betonar FG att turism bör ses som en framtids-näring för Blekinge, för vilket ingreppet i naturen får större negativa konsekvenser än nyttan av transportanläggningarna.

CR yrkar att utfyllnad inte ska tillåtas för någon av vikarna Solviken och Långalisaviken på Verkö. Hon anser att nyttan med den sökta verksamheten - utfyllnad av vikarna för att därigenom möjliggöra ökad hamnverksamhet - är konstruerad och oseriöst motiverad medan skadan för miljön - skyddade naturområden och människors hälsa - är förödande.

CR motiverar sitt yrkade sammanfattningsvis enligt följande.

Vare sig ansökan eller MKB ger något större utrymme åt farhågor över den ökade negativa påverkan på miljön - skyddade naturområden och människors hälsa - som ofrånkomligen blir följderna om utvidgning av hamnverksamheten sker, vilket är tanken med utfyllnaden av vikarna på Verkö, t.ex. ifråga om bostadsområden som drabbas av verksamheterna inklusive transporter. Ett genomgående drag i ansökan och MKB:n är att de planerade transportkorridorerna framställs i en slags förskönande dager och som ofrånkomliga. CR ställer ett antal frågor om de transportekonomiska överväganden kring olika transportrutter. Sedan föregående ansökanstillfälle med påföljande dom för tolv år sedan (2002) har medvetenheten om miljö- och klimathänsyn vuxit starkt i Sverige och globalt. Växande transportvolymerna ses numera inte nödvändigtvis som positivt. Godstransport via järnväg legitimerar inte i sig vare sig transportrutter eller det transporterade godset.

CR påpekar motstridiga uttalanden i fråga om luftföroreningar.

Det redan störande bullret och tunga vibrationer från hamnverksamheten ökar om ytterligare färjetrafik planeras. Bullret genereras både av lastning/lossning och av fartygens motorer vid ankomst/avgång som vid liggtid i hamn. Detta ökade buller kan järnvägstransporter inte eliminera. Slutliga bullervillkor återstår för Baltic Port i och med att prövotiden har förlängts. Viss oklarhet uppstår därför av ansökans och MKBs redogörelse för tillståndstatus. Det nämns ingenting om de omfattande protester och klagomål från boende på Hästö och andra närliggande bostadsområden som framförts till exempel i samband med processen kring miljötillståndet för Baltic Port. Avsnittet om buller i MKB:n avser enbart hanteringen av stenmassorna. Det framhålls att tippning i havet inte är någon särskilt bullrande verksamhet, jämfört med borttransport av stenmassorna vilket hon uppfattar som en påtryckning för ansökt alternativ.

CR undrar vidare om det i kriterierna för riksintresseutpekandet respektive TEN-T-klassningen ingick beaktande av miljöhänsyn. Om så inte är fallet är det

väsentligt att ifrågasätta Trafikverkets riksintresseklassning respektive TEN-T-klassningen av Verköhamnen. Vattenområdena söder och öster om Verkö utgörs av riksintresse för kust och skärgård, med avseende på högexploaterad kust, och halvön öster om utfyllnadsområdet, Grimskula, utgörs av riksintresse för natur enligt 3 kap § 6 miljöbalken. Ansökan och MKB:n ger intrycket att dessa riksintressen inte hålls lika högt av kommunen som Trafikverkets riksintresseklassning och EUs hamnklassningar.

De kommunala planerna framstår mera som uttryck för förhoppningar än baserade på omsorgsfulla undersökningar av verkliga förhållanden vad gäller den planerade exploaterings påverkan på miljön och människors hälsa. Den hållning som har manifesterats från kommunpolitiskt håll vad gäller Verkö är att alltid falla till föga för verksamhetsutövarnas vilja vilket sker på omkringliggande bostadsområdets bekostnad. Avsaknad av en seriöst menad analys som tar sin utgångspunkt i genuin omsorg om såväl natur som människor i omgivande områden tyder på brister hos kommunen i kunskap om och insikt i konsekvenser av stora infrastrukturanläggningar. Frågan är därför om kommunen uppfyller något av kraven på kunskap eller försiktighet eller lokalisering.

TP anför att det tilltänkta utfyllnadsområdet är ett gammalt välkänt lekplatsområde för sill, varför målet bör underställas Fiskeriverket för utlåtande. Ifråga om förändring av landskapsbilden bör målet underställas Naturvårdsverket. Det kan finnas flerhundraåriga vrak eller vrakdelar i området, varför intyg bör inhämtas från Blekinge Museum.

NE m.fl. vid Evolutionsbiologiskt centrum, Limnologi, Uppsala universitet, har i yttrande ifrågasatt slutsatserna i det av kommunen som bilaga till ansökan ingivna sakkunnigutlåtandet angående förekomsten av en avvikande form av spigg i Karlskrona skärgård.

KOMMUNENS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE

Kommunen har skriftligt bemött de inkomna yttrandena. Kommunen har vidare till bemötande av den av Länsstyrelsen i Västra Götalands län genomförda sakkunnigutredningen om fiskeavgift ingivit en av Linnéuniversitetutförd utredning om fiskeavgift.

Huvudförhandling

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling med syn i Karlskrona.

DOMSKÄL

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven på en sådan beskrivning i 6 kap. miljöbalken. Den ska därför godkännas.

Rådighet

Den planerade utfyllnaden kommer att beröra mark- och vattenområde inom fastigheten Karlskrona X, som ägs av Karlskrona kommun. Kommunen har därför erforderlig rådighet enligt 2 kap. 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Planbestämmelser

Ett tillstånd får inte ges i strid med en kommunal detaljplan eller områdesbestämmelse (2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken).

Det aktuella utfyllnadsområdet omfattas av stadsplan, fastställd av länsstyrelsen 1975-10-30. Stadsplanen gäller som detaljplan enligt övergångsbestämmelserna till nuvarande plan- och bygglag, 2010:900. Den planerade utfyllnaden är förenlig med den gällande stadsplanen för området.

Prövningens avgränsning

Kommunen har ansökt om tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för utfyllnad i vattenområde m.m. för att tillskapa hanterings- och lagringsytor på Verkö. Länsstyrelsen m.fl. har hävdats att prövningen inte enbart ska omfatta vattenverksamheten med byggande i vatten och tillhörande utfyllnader på land, utan även den framtida verksamheten, d.v.s. den hamnverksamhet och annan verksamhet som ska bedrivas på de tillkommande verksamhetsytorna. Kommunen har å andra sidan hävdats att gällande tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för hamnverksamheten medger en sådan utökning av antalet hamnanlöp m.m. som behövs för att motivera de utökade verksamhetsytorna. Gällande tillstånd för hamnverksamheten lämnades av Växjö tingsrätt, miljödomstolen, 2009-02-11, mål M 3023-06. Tillståndet medger att på fastigheterna X, XX, ZZ och ZY bedriva befintlig och utökad verksamhet i Verköhamnen omfattande högst 1 700 anlöp per år av fartyg i kommersiell drift. Av domen framgår bl.a. att vissa villkor är avsedda att syfta, inte bara på då

befintlig anläggning, utan även på kompletteringar av anläggningen i framtiden, t.ex. villkor om oljeavskiljare och åtgärder mot kemikalieutsläpp.

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att det är sökanden som bestämmer prövningsramen. En förutsättning för att prövningen ska kunna omfatta någon annan verksamhet än vad ansökan gäller är att sökanden utvidgar eller ändrar ansökan (se MÖD 2206:57). Gällande tillstånd till hamnverksamhet, med hänsyn till det allmänna villkoret, täcker huvudsakligen in de verksamheter som har beskrivits som dimensionerande för utbyggnaden. Stöd för möjligheten att dela upp prövningen av vattenverksamhet avseende utbyggnad av en hamnanläggning och hamnverksamheter framgår bl.a. av Mark- och miljööverdomstolens dom den 28 juni 2013 i målet M 10715-12, av vilken det framgår att separat hantering av mål/ärenden om utbyggnad respektive hamnverksamhet kan ske om en tillräcklig beskrivning av den samlade miljöpåverkan av byggande i vatten och påföljande hamnverksamhet finns och möjliggör en bedömning av verksamheternas kumulativa effekter. I föreliggande mål har relevanta kumulativa effekter såsom buller andra störningar redan prövats och försetts med villkor och föreskrifter som innebär att kumulativa effekter har begränsats.

När det gäller de planerade åtgärderna på land gör domstolen bedömningen att de är en nödvändig förutsättning för utfyllnaden i vatten och därför utgör en del av vattenverksamheten. Domstolen ser därför inget hinder med att inom ramen för detta mål även pröva utfyllnader på land.

Lokalisering och tillåtlighet

Allmänna hänsynsregler m.m.

Enligt miljöbalkens allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken gäller bl.a. att för en verksamhet som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. För det fall att det finns arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen som kan påverkas av den sökta verksamheten blir en del av prövningen att med tillämpning av relevanta fridlys-

ningsbestämmelser i artskyddsförordningen bedöma hur de skyddade arterna påverkas av den planerade verksamheten.

Artskydd

Av den naturvärdesinventering som finns ingiven i målet som en del av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att det med stor sannolikhet finns rödlistade insekter i fyra ekar som vid en exploatering kommer att avverkas. Ekarna bedömdes också ha potential att hysa den fridlysta arten läderbagge. I samband med kommunens bemötande av inkomna yttranden har kommunen låtit utföra en särskild artskyddsutredning i ekmiljöerna i området. Av utredningen framgår bl.a. följande. Vid fältbesiktning av de aktuella ekarna konstaterades att endast en av de fyra ekarna har potential att hysa läderbagge. Den aktuella eken står ca 10 meter från stranden inne i Solviken, vilken skiljer Torphalvön från Lilla Lisa. Det aktuella trädet har en ålder och grovlek som gör att en faktisk förekomst av läderbagge i trädet inte helt kan uteslutas, särskilt som att det finns läderbagge i trakten. De övriga tre ekarna har dock liten potential för läderbagge. Vad beträffar de andra listade arterna, d.v.s. ekoxe, taggbock och bokoxe, har inte utfyllnadsområdet någon större potential. Det råder brist på rätt typ av substrat (död ved såsom nedfallna grenar, stubba etc.). Däremot är potentialen mycket hög för Torphalvön. Då det inte föreligger någon större potential för ekoxe och övriga arter med liknande habitat så gjordes inga riktade analyser av dem utan utredningen har istället fokuserat på gynnsam bevarandestatus av läderbagge. Vad gäller gynnsam bevarandestatus för läderbagge framgår följande av utredningen. Allt tyder på att habitatnätverket Torphalvön-Näsmarken-Knöse hyser en större metapopulation med läderbagge och att dess nuvarande status är gynnsam samt att de framtida utsikterna vid oförändrad markanvändning också är gynnsam bevarandestatus. Den sökta exploateringen innebär att enskilda individer kan dö samt att nuvarande livsmiljö och framtida livsmiljöer kan försvinna. Denna förlust är dock på populationsnivå marginell och kan ur ingen aspekt försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus. Denna slutsats grundar sig på att metapopulationen befinner sig med god marginal ovan alla kritiska tröskelvärden vad gäller arealer och förekomst av nuvarande och framtida livsmiljöer. Utfyllnaden kommer också att ske i ett perifert

läge i förhållande till alla viktiga spridningskorridorer. Mot bakgrund av genomförda inventeringar anser inte kommunen att verksamheten kommer i konflikt med fridlysningsbestämmelserna. För det fall domstolen kommer till annan slutsats är det kommunens bedömning att kriterierna för att medge dispens uppfylls.

Mark- och miljödomstolen gör i den delen följande bedömning.

Enligt den utförda artskyddsutredningen är det enligt domstolen klarlagt att åtminstone en ek inom utfyllnadsområdet genom sin ålder och grovlek har en potential för att hysa läderbagge. Att avverka det trädet strider därför mot fridlysningsbestämmelserna i artskyddsförordningen. Frågan är därför om det finns förutsättningar för att lämna dispens från artskyddsförordningens fridlysningsbestämmelser.

En dispens från det aktuella förbudet i 4 § artskyddsförordningen får, enligt vad som är relevant i nu föreliggande mål, lämnas endast om 1) det inte finns någon annan lämplig lösning, 2) en dispens inte försvårar upprätthållande av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde och 3) dispensen behövs av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse.

Av kommunens redovisning av alternativa lösningar och den bedömning som därvid gjorts framgår att det inte finns någon annan lämplig lösning för att tillskapa det redovisa behovet av ytterligare verksamhetsytor (se även nedan under rubriken Behöver Solviken tas i anspråk för hamnverksamhet). Genom den ingivna artskyddsutredningen är det också enligt domstolen visat att avverkningen av de aktuella ekarna inte försvårar upprätthållande av gynnsam bevarandestatus för läderbagge i området. Det återstår att bedöma om en dispens behövs av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse. Detta är ett mycket långtgående krav och kan inte med automatik tillämpas för att t.ex. tillgodose ett riksintresse. Åtgärden har här dock motiverats utifrån EU-perspektivet Motorways of the Sea, för att utveckla kombiverksamhet järnväg-sjöfart och för att ge alternativ transportväg genom

Europa som kan avlasta de hårt belastade transportkorridorerna i bl.a. Tyskland. Domstolen kan se möjligheterna att överföra transporter från landsvägstrafik till båt/järnväg som en sådan övergripande åtgärd för att bidra till minskade utsläpp av fossil koldioxid och luftföroreningar som skulle kunna inläsas i de formuleringar som dispensskälen omfattar. I avsaknad av tydlig praxis för tolkning av tillämpning av denna dispensgrund kan Naturvårdsverkets vägledning (Handbok 2009: Handbok för artskyddsförordningen del 1) tjäna som stöd, då järnvägsprojekt eller större vägprojekt anges vara exempel på godtagbara skäl för dispens enligt 3 c §. Åtgärden får ses som ett större infrastrukturprojekt. Därmed kan dispens ges för borttagande av enstaka ekar i utfyllnadsområdet, med möjlig förekomst av fridlysta arter enligt artskyddsförordningen, främst läderbagge.

Miljökvalitetsnormer

Tillstånd får endast medges under vissa förutsättningar om risk för överskridande av en miljökvalitetsnorm skulle föreligga (2 kap. 7 § miljöbalken).

Med de åtaganden och villkor som kommunen har föreslagit, och de övriga villkor som domstolen föreskriver, bedöms inga miljökvalitetsnormer befaras överträdas inom aktuella vattenförekomster. Inte heller befaras utfyllnaden innebära sådan försämring av den ekologiska och kemiska statusen att den inte kan anses vara tillåtlig. Inga miljökvalitetsnormer för luft befaras överskrids till följd av anläggningsarbetena. Ej heller följdverksamheter bedöms bli av sådan omfattning eller intensitet att luftkvalitetsnormerna kommer att överskridas.

Är spiggen i Långalisaviken och Solviken egen art?

Den nu aktuella utfyllnaden av Långalisaviken och Solviken har tidigare tillståndsprövats av Växjö tingsrätt, miljödomstolen, i dom 2002-12-10, mål M 656-99. Miljödomstolen avslog i domen Karlskrona kommuns ansökan om tillstånd till utfyllnad av de aktuella vikarna. Av domskälen framgår bl.a. följande.

”Vid Långa Lisa, inom det tilltänkta utfyllnadsområdet, finns den ena av två kända förekomster i världen av den storspiggpopulation som i målet benämnts ”Borgska

spiggen”. ... Det finns anledning att tro att den ”Borgska spiggen” uppfyller kriteriet för att kunna betraktas som en ny art, även om tillräckligt underlag för en sådan klassificering ännu saknas. Den måste betraktas som extremt sällsynt, och anses som högtintressant från grundforskningsynpunkt. Ett utplånande av den ena av de två kända lokalerna skulle innebära ett akut hot mot dess fortlevnad. Det är inte visat att ett säkerställande av populationen genom utplantering på nya lokaler är möjligt.... Miljödomstolen finner således att en utfyllnad i Långa Lisa-viken på ett påtagligt sätt skulle komma att hota den fortsatta existensen av den aktuella spiggpopulationen och därmed minska den biologiska mångfalden. Den sökta utfyllnaden innebär därmed en skada av väsentlig betydelse för miljön.”

Kommunen har inför nu aktuell prövning uppdragit åt Naturhistoriska riksmuseet att närmare undersöka förekomst av avvikande form av spigg i Karlskrona skärgård. Av riksmuseets slutrapporten av undersökningen framgår bl.a. följande. Storspigg, släktet *Gasterosteus*, är små fiskar med en omfattande utbredning längs kusterna av större delen av nora halvklotet. Det finns också i angränsande sötvatten. Den i Sverige förekommande arten, storspigg, *Gasterosteus aculeatus*, är en av de mest välstuderade fiskarna i den vetenskapliga litteraturen. Arten är mycket mångformig både till utseende och beteende, och utgörs antagligen av ett artkomplex där flera arter kan utskiljas. I Sverige förekommer storspigg allmänt längs alla kuster, och i ett fåtal sötvattenspopulationer. Den typiska fyndplatsen för storspigg är en grund (0,5 – 2 m) strand med beväxt mjukbotten. Spiggpopulationer i Karlskrona med omnejd studerades i början av 1970-talet av BB, som beskrev dem i både populärlitteratur och i ett vetenskapligt arbete. Från Långa Lisa i Karlskrona beskrev Borg en avvikande form av storspigg som senare informellt kallats bland annat borgspigg efter sin upptäckare. Borgspiggen i Långa Lisa kännetecknas av att lekande hanar är betydligt mindre till storleken och att hanarna ofta saknar den typiska lekdräkten med rödfärgad buk och starkt blå ögon, men de har tydligt grön- till blågrön färg över ryggen. Beteendet hos denna population beskrivs också som avvikande, i och med att de bygger bo och vaktar revir uppe i blåstångsruskor istället för att gräva en grop i bottensedimentet.

Undersökningen motsäger inte att de observationer som BB gjorde i början av 1970- talet beskriver faktiska beteenden och utseenden hos spiggar. Man kan även idag se små lekande spigghanar i Långa Lisa och på andra platser, som regel tillsammans med stora utfärgade hanar. Den mest rimliga slutsatsen är Borgs egen förklaring, det vill säga att skillnaderna i utseende och beteende har ekologisk grund. Den förklaring kan vara att de små spiggarna är ettåriga hanar som inte kan konkurrera om de bästa leklokalerna med de stora tvååriga hanarna. De ettåriga hanarna är också begränsade till mer utsatta leklokaler. Inom varje undersökt lokal varierar färgteckningen från helt blek till lysande röd utan skarpa gränser. Det finns inga genetiska skillnader mellan spiggarna i Karlskrona och spiggar från resten av Nordeuropa som skulle tyda på artskillnad. Det finns heller inga genetiska markörer som skulle stödja uppfattningen att spiggarna i Långa Lisa som helhet eller hanar klassade som borgspiggar utgör en egen reproduktiv enhet.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Enligt domstolen har kommunen genom de sakkunnigutredningar som redovisats i målet med tillräcklig säkerhet visat att de spiggar som förekommer i främst Långalisaviken inte uppvisar sådana genetiska skillnader att de utgör en egen art som med hänsyn till miljömålet om den biologiska mångfalden behöver skyddas särskilt. Vad NE m.fl. vid Evolutionsbiologiskt centrum, Limnologi, Uppsala universitet, har anfört i sitt skriftliga yttrande och muntligt vid huvudförhandlingen föranleder inte domstolen att göra någon annan bedömning.

Spiggen uppges reproducera sig i tångruskor. Kommunen har förslagit återplantering av blåstång på de nya utfyllnadsslänterna av blocksten. Detta är inte främst att betrakta som en kompensationsåtgärd utan som en skydds- eller försiktighetsåtgärd för att mildra långsiktig miljöpåverkan av ingreppet i verksamhetsområdet, alternativt att om möjligt tidigarelägga en återkolonisation. Domstolen vill också peka på att den tryckbank som planeras utanför utfyllnadsområdet har dimensionerna ca 30 x 120 m, d.v.s. 0,36 ha med ca 2,5 m vattendjup. Detta bör kunna utgöra en lämplig yta för genomförande av försiktighetsåtgärder för återplantering av fler arter och skapande av miljöer som kan återkoloniserars, t.ex. genom återskapande

även av vågskyddade lägen. I fiskeutredningen har även ålgräsplantering angetts som en lämplig kompensationsåtgärd.

Mark- och miljödomstolen kostaterar vidare att det aktuella vattenområdet inte längre är av riksintresse för yrkesfisket.

Med de villkor om försiktighetsåtgärder och kompensationsåtgärder som föreskrivits för tillståndet samt kravet på fiskeavgift anser mark- och miljödomstolen den sökta verksamheten ur fiskesynpunkt är tillåtlig.

Påverkan på allmänna naturvårds- och friluftsintressen.

Det har av såväl handlingar i målet som av iakttagelser vid syn framgått att Solviken och dess omgivningar fortfarande har inte obetydliga natur- och upplevelsevärden, trots närheten till exploaterade ytor. Av vikt är därvid den skogsridå som lövskogen väster om Solviken utgör. Utfyllnaden flyttar verksamheter närmare Grimskulaområdet. För att inte upplevelsevärdena ska reduceras avsevärt är det av stor vikt hur den skyddsvall med vegetation som planeras kommer att utformas. Den vattenspiegel som har föreslagits mellan utfyllnaden bedöms av domstolen vara viktig för att bibehålla en tydlig avgränsning mellan oexploaterad och exploaterad del av Verkö. Det har dock framförts synpunkter på att vattenytan är för smal för att fungera varaktigt, med risk för igenslamning och stillasående vatten med dålig lukt som resultat. Åtgärder bör därför vidtas för ökad genomströmningen av vatten, t.ex. genom att dagvatten från delar av verksamhetsytorna leds till den avsnörda viken för att möjliggöra vattenutbyte med utanförliggande vattenområde. Den kan då också fungera som extra säkerhetssträcka vid eventuella oljeläckage, om ordinarie skyddssystem skulle falla. Domstolen finner alltså att det bör vara möjligt att göra smärre justeringar av utfyllnadens ytterkonturer och utformningen av skyddsvallen, så att övergången till naturområdet kring Grimskula blir skonsam och mindre exploateringsmässigt rätlinjig. Utbyggnaden av verksamhetsområdet och utfyllnaden av främst Solviken har av närboende befarats få en negativ påverkan för turistnäringen i området. Domstolen bedömer att påverkan torde bli marginell, särskilt om de utvecklingsåtgärder för ökad tillgänglighet i närområdet som

kommunen har föreslagit genomförs, och under förutsättning att skyddsvallen utformas på ett landskapsanpassat sätt.

Övriga störningar

Påverkan under byggtiden genom grumling av vatten och av buller från byggverksamheten bedöms inte bli av nämnvärd omfattning med de villkor som har föreslagits, särskilt då arbetena kommer att ske huvudsakligen vintertid. Beträffande grumling har inte påfallande höga halter av förorenade sediment påvisats. För att förhindra större spridning av slampartiklar bör ändå villkor uppställas som medför ytterligare skyddsåtgärder om det skulle behövas.

För den kumulerade miljöeffekten när de iordningställda ytorna framgent används för verksamhet har för den del som rör hamnanknuten verksamhet redan uppställts föreskrifter som begränsar störningarna till acceptabla nivåer och efter avslutad provotid för buller kan störningarna komma att minska ytterligare. För annan verksamhet bedöms inte andra störningar uppstå som inte kan rymmas inom vad som normalt föreskrivas för industriell verksamhet.

Behöver Solviken tas i anspråk för hamnverksamhet?

Såväl länsstyrelsen som enskilda sakägare har gjort gällande dels att det planerade järnvägsspåret kan ges en annan dragning så att någon utfyllnad av Solviken inte behöver göras dels att det redovisade behovet av nya ytor kan tillgodoses genom att utnyttja befintliga ytor inom hamnområdet på ett effektivare sätt.

Kommunen har hävdats att enbart utfyllnad i Långalisaviken inte kommer att medföra de fördelar som Länsstyrelsen redovisar i sitt yttrande. Ett avstående från att fylla ut Solviken innebär visserligen att de marina värdena i Solviken bibehålls, men en omdragning av järnvägsspåret på det sätt som bl.a. länsstyrelsen föreslår innebär inte att naturvärdena på land sparas eftersom dessa landområden till stor del ändå kommer att tas i anspråk för järnvägsdragningen. Ett beslut att inte fylla ut Solviken (ca 49 000 m²) innebär att utfyllnaden av Långalisaviken måste göras i motsvarande mån på en botten med ett betydligt större djup. Ca 237 000 m³ spräng-

sten beräknas för att fylla Solviken, vilket ska jämföras med ca 419 000 m³ för att fylla ett tillkommande område vid Långalisaviken, d.v.s. det krävs ytterligare 182 000 m³ sprängsten som måste tas någonstans ifrån. Det kommer innebära ytterligare transporter till Verkö. Kostnaden för nära nog fördubblade sprängstensmassor beräknas till ca 32 miljoner kronor. Härtill kommer kostnader för att stabilisera området för att uppnå tillräcklig bärighet. Med den kännedom som finns om de geologiska förhållandena i området är risken stor för sättningar vid tyngre belastning som exempelvis vid uppförande av byggnader. Enligt kommunen är dessa merkostnader inte försvarbara i ljuset av 2 kap. 7 § miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen finner att den successiva utbyggnaden med olika verksamheter inom Verköområdet reducerar antalet möjliga alternativa dragningar av järnvägen inom området, om tåg med full längd ska kunna hanteras på ett rationellt sätt. Kommunen har förkastat förslag som bygger på dragning över Långalishalvöns fasta mark. Tillåtlighetsprövningen avser enbart det ansökta alternativet. Alternativet med järnväg på Långalishalvön skulle kunna hantera avsedda tåglängder och det framgår av kommunens bemötande av yttranden att en sådan utformning är möjlig, men det innebär enligt kommunen att tillräcklig verksamhetsyta inte skapas.

Mark- och miljödomstolen bedömer att kommunen på ett tillräckligt sätt har redovisat skälen för att ta i anspråk såväl Långalisaviken som Solviken för den utökade hamnverksamheten.

Försiktighetsmått m.m. 2 kap. 3 § miljöbalken

Mark- och miljödomstolen bedömer att de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som föreskrivits som villkor för tillståndet är tillräckliga för att motverka att den planerade utfyllnaderna ska medföra skada eller olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Ifråga om tillämpning av bästa tillgängliga teknik (BAT) har inte några formella krav på överensstämmelse med BAT-dokument framkommit. Tekniken med upp-

rättande av en skyddsbank under period med låg biologisk aktivitet bedöms vara en bra teknik för att begränsa grumling, men användning av siltskärm/geotextil bör komma till användning om det behövs.

Kemiska produkter 2 kap. 4 § miljöbalken

Vattenverksamheten omfattar inte hantering av kemikalier i väsentlig omfattning utöver oljor och drivmedel för anläggningsmaskiner. För de efterföljande verksamheterna på de iordningsställda ytorna ställs krav på hantering av dagvatten med avseende på risken för bl.a. oljeförorening.

Hushållning med råvaror 2 kap. 5 § miljöbalken

Utfyllnande innebär nyttjande av sprängsten som medför att särskilda bergtäkter med ursprungligt material inte behöver användas för huvuddelen av utfyllnaden.

Båtnadskravet

För tillåtande av vattenverksamhet krävs att dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna för skador och olägenheter (11 kap. 6 § miljöbalken). Detta krav går utöver den allmänna avvägning som ska ske enligt 2 kap. 7 § miljöbalken och utgör i sig en egen tillåtlighetsgrund. Det är sökanden som ska visa att kravet är uppfyllt. Den samhällsekonomiska metod som har använts av sökanden för att beräkna nytto/skade-balansen är dock vidhäftad en stor svaghet i det att flertalet negativa poster inte har kunnat uppskattas i monetära termer, men också i det att nyttan av infrastrukturåtgärder är svåra att avgränsa och kvantifiera. Invändningar har också framförts om att i analysen bör inte ingå de uppskattade överskotten hos de verksamheter som bedrivs inom Verköområdet, vilka är avgörande poster för det positiva utslaget av analysen. Av båtnadskravet framgår dock att även nytta för enskilda ska ingå i avvägningen.

Mark- och miljödomstolen anser att den samhällsekonomiska kalkylen är av begränsat värde för bedömningen, då olika parametrar inte har kunnat åsättas jämförbara kvantitativa värden. Domstolen ser små möjligheter att finna ett invändningsfritt sätt att åsätta objektiva ingångsvärden för en sådan analys, särskilt om resultaten ska leda till en absolut slutsats. Modellberäkningar av detta slag lämpar

sig bättre för jämförelse av alternativa lösningar än som absolut båtnadsberäkning. Det bör även beaktas att båtnadskravet har sitt ursprung i vattenkraftutbyggnaden och som det framgår av förarbetena till miljöbalken, bör försiktighet iakttas vid bedömningar utifrån samhällsekonomiska beräkningar, särskilt när det inte avser kraftändamål (prop1997/98:45 del 2 sid 129). Bedömningen måste därför till slut ändå göras kvalitativt utifrån de skäl som kommunen i övrigt har anfört kring nyttoavvägningen. Därvid får de nyttor som en effektivare intermodal transportfunktion på sikt kan medföra anses vara större än de lokala skadorna i naturmiljön av ingrepp som kommer att ske, men som berör områden som redan har planlagts för likande ändamål.

Riksintressen

Bestämmelserna i 3 och 4 kap MB ska tillämpas vid ändrad användning av mark- och vattenområden, vilket innebär dels att sådana områden ska användas till det ändamål de är bäst lämpade i förhållande till beskaffenhet, läge och behov, dels att skydd så långt som möjligt för stora opåverkade områden och särskilt ekologiskt känsliga områden, samt också att riksintresseområden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar för riksintresset.

Karlskrona hamn med anlutande farled och väg utgör riksintresse för kommunikation. Verkö ligger inom riksintresse för sjöfart (hamn och farled) och delar av Karlskrona hamn och området ner till hamn och kust är av riksintresse för järnvägar och vägar.

Halvön öster om utfyllnadsområdet, Grimskula, utgör riksintresse för naturvård. I beskrivningen anges bl.a. följande: ”Grimskula-halvön kan eventuellt komma att föreslås som utbyggnadsområde för hamnen på Verkö. I den fördjupade översiktsplanen för Verkö är dock Grimskula markerat som naturområde samt (i västra kanten) skyddszon mot hamn- och industriområde.”

Någon direkt överlappning av riksintresseområdena föreligger inte med den utformning av utbyggnaden som ansökan avser. Mark- och miljödomstolen bedömer att

riksintressena inte heller indirekt påverkar varandras värden på sådant sätt att de står i konflikt med varandra, d.v.s. att en utbyggnad enligt ansökan för att tillgodose riksintressena för kommunikationer och för sjöfart inte påtagligt försvårar upprätthållandet av de värden som har uttalats för Grimskula, vilka avser storblockig morän samt fauna och flora i form av gammal ekskog med rödlistade arter av vedinsekter och vedsvampar.

Sammanvägd tillåtlighetsbedömning

Enligt 2 kap. 7 § miljöbalken ska nyttan av skyddsåtgärder och försiktighetsmått vägas mot kostnader för dessa.

Mark- och miljödomstolen finner att det inte finns några formella hinder för att medge tillstånd, när dispens enligt artskyddsförordningen har lämnats, vilket har bedömts kunna ske. När det gäller störningar i omgivningen under såväl byggtid som under användning av de iordningställda verksamhetsytorna bedöms dessa kunna begränsas så att olägenhet för människors hälsa och miljön inte uppstår. Påverkan på vattenmiljön under byggtiden bedöms också bli begränsad. Långsiktig påverkan på hela vattenförekomsten bedöms blir ringa och medför inte att några miljökvalitetsnormer för vatten överskrids. Genom återplantering av bl.a. tång begränsas lokal påverkan på vattenmiljön. Den övriga påverkan som uppstår genom utfyllnaden på näraliggande landmiljöer och i de två vikarna bedöms inte bli så stor att den väger tyngre än de transportekonomiska fördelarna och den klimatgas- och luftföroreningsminskande potentialen hos en framtida kombiterminalverksamhet, som är den huvudsakliga orsaken till utbyggnaden, genom överflyttning mellan transportslag.

Mark- och miljödomstolen finner vid en samlad bedömning att den sökta verksamheten är förenlig med såväl miljöbalkens allmänna hänsynsregler i 2 kap. som hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. och miljöbalkens bestämmelser i övrigt. Med de villkor om försiktighetsmått m.m. som föreskrivits bedömer mark- och miljödomstolen att tillstånd till den sökta vattenverksamheten kan medges.

Villkor

De av kommunen föreslagna villkoren bör föreskrivas, med följande tillägg.

Villkor 9

Miljö- och byggnadsnämnden har begärt att det av domen ska framgå vilken myndighet som är tillsynsmyndighet vad gäller dagvattenhanteringen. Enligt 2 kap. 29 § p 2 miljötillsynsförordningen (2011:13) är länsstyrelsen tillsynsmyndighet för vattenverksamheter. Enlig andra stycket samma paragraf får länsstyrelsen överlåta uppgiften att utöva tillsyn åt en kommunal nämnd. Villkoret bör dock utformas så att det inte påverkas om delegering av tillsynen skulle ske. Den del av dagvattensystemet som utformas i anslutning till anläggningsarbetena ingår i vattenverksamheten. För eventuella ytterligare åtgärder i dagvattensystemet efter färdigställande av verksamhetsytorna är tillsynsmyndigheten vanligen den kommunala nämnden för miljö- och hälsoskyddsfrågor, eller länsstyrelsen, om det specifikt rör dagvattennät inom en tillståndspliktig verksamhet. Domstolen kan inte nu avgöra slutlig fördelning av tillsynsansvaret när verksamhetsytorna är färdigställda, utan det måste göras upp mellan berörda tillsynsmyndigheter. Som framgår under domslutet har tillagts att dagvattennätet om möjligt ska utformas så att vattenomsättningen i kvarvarande del av Solviken underlättas.

Villkor 10

I enlighet med vad som angivits ovan om skyddsåtgärder i vattenmiljön och återplantering av tång, bör tillägg göras i villkoret så att ytterligare krav ställs på åtgärder för att så långt som möjligt mildra verkningarna av utfyllnaden av berörda vikar. Kommunen synes inte ha uttömt alla möjligheter att miljöanpassa anläggningen. Ett villkor om samråd med tillsynsmyndigheten, kopplat till en delegation, ger möjlighet till ytterligare anpassning. Kostnader för detta torde bli skäliga sett till hela kostnadsbilden.

Villkor 11

Ett villkor bör föreskrivas för att säkerställa att den av sökanden förslagna skyddsvallen utformas på ett omgivningsanpassat sätt, genom krav på samråd med tillsynsmyndigheten innan slutlig utformning bestäms.

Villkor 12.

Länsstyrelsen och miljö- och byggnadsnämnden har båda yrkat att krav ställs på grumlingsdämpande åtgärder under byggtiden, t.ex. siltskärmar, i vart fall innan skyddsbarriärer har anlagts. Kommunen har motsatt sig detta då grumlingen bedöms bli av liten omfattning. Domstolen anser att geotextil/siltskärmar kan behövas under vissa omständigheter. Det bör ställas krav på sådana om grumlingen överstiger vissa värden, vilket förutsätter övervakning/provtagning under anläggningens inledande faser. Som aktivitetsutlösande värden bör anges motsvarande värden som föreskrevs i mark- och miljööverdomstolens mål M 10715-12 med hänvisning till mark- och miljödomstolens mål M 1048-11. Föroreningshalterna i det fallet var dock avsevärt högre än i nu aktuellt fall, vilket gör att provtagningsintensiteten inte behöver bli lika omfattande som i det fallet. Kontrollens omfattning bör inte regleras direkt i villkor utan anges i kontrollprogram enligt villkor 6.

Villkor 13

Miljö- och byggnadsnämndens yrkande om att tillståndet bör förenas med ett villkor om att inga andra massor får användas för utfyllnaden än sprängsten från utbyggnaden av ABB, om inte tillsynsmyndigheten godkänt det i förväg, har inte närmare kommenterats av sökanden. Domstolen anser att det i ansökan enbart har berörts bergsprängmassor, befintliga inom Verköområdet eller hämtade från annat område. Det är en tillsynsfråga att inom ramen för det allmänna villkoret kontrollera vilka massor som används. Med hänsyn till ovannämnda villkor om åtgärder på bullervall och för anpassning av vattenmiljön kan andra material än sprängsten komma att behövas. Det kan då vara skäligt att ha ett villkor som ger tillsynsmyndigheten möjlighet att i förväg bedöma andra material för sådana ändamål.

Övriga villkorsyrkanden

Fiskeutredningsgruppen har föreslagit ett latent villkor efter 2018 om kompensation genom utplantering av ålgräs, när metod för detta har utvecklats. I förslaget finns dock inga uppgifter om var en sådan kompensation ska utföras utan att påverka befintlig fauna och flora. Mark- och miljödomstolen anser att förslaget är alltför vagt för att kunna fastställas. Genom det ändrade villkor 10 ges dock vissa möjlig-

heter att utforma anläggningen även utifrån denna aspekt, men kan endast ge en smärre effekt. Genom att fiskeavgiften enligt nedan inte är specificerad till användning finns möjlighet till en framtida åtgärd t.ex. beträffande ålgräs. Det blir då upp till havs- och vattenmyndigheten att bestämma om vilka projekt som ska anses vara en lämplig fiskeutvecklande åtgärd.

Fiskeavgift

Syftet med fastställande av fiskeavgift är enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) om särskilda bestämmelser för vattenverksamhet att främja fisket i det vatten som berörs av vattenverksamheten eller inom något angränsande vattenområde. De försiktighetsåtgärder för att om möjligt minska påverkan på reproduktionsområdena för fisk som åläggs i villkor kan inte i någon betydande omfattning ersätta de förlorade lekområdena för fisk och innebär ingen inskränkning i möjligheterna att förelägga tillståndshavaren att betala fiskeavgift.

Fiskeutredningsgruppens förslag till avgifter och kommunens motsvarande beräkning, efter korrigerigering för uppgifter om påverkad bottenareal med vattendjup mindre än 6 m, skiljer sig åt, då kommunen endast medgivit att betala 58 % av fiskeutredningsgruppens förslag. Domstolen bedömer att kommunens förslag till justering av fiskeutredningens beräkningar är mer rimlig än fiskeutredningsgruppens, men att viss uppräknig i förhållande till kommunens förslag är motiverat för plattfiskar, torsk och öring.

Domstolens har därför på egen hand justerat kommunens förslag vad gäller antal fisk för torsk, plattfisk och havsöring med motiveringen att området under vissa perioder under året (höst och vår) utgör goda biotoper för dessa arter. Därvid har antalet individ per hektar dubblats för plattfiskar och torsk och ökats med en faktor fem för öring, jämfört med kommunens förslag.

Bottenytan för områden mellan 0 - 6 meters djup i Solviken och Långalisaviken har beräknats till 4,2 ha resp. 4,3 ha, sammanlagt 8,5 ha. Fiskavgift för förlust av områden med vattendjup mellan 0 - 6 meter har beräknats till 26 607 kronor per år för Solviken och 15 200 kronor per år för Långalisaviken, vilket omräknat till

engångsbelopp blir 3,0 miljoner för Solviken och 1,7 miljoner för Långalisaviken (kapitaliserat över 50 år med 3 % ränta). Fiskeavgiften bör fastställas att utbetalas som ett engångsbelopp.

Delegering

Tillsynsmyndigheten bör ges möjlighet att föreskriva ytterligare villkor om den närmare utformningen av åtgärder enligt villkor nummer 7, 9, 10, 11, 12 och 13.

I fråga om eventuella ytterligare villkor om kontrollprogram behövs ingen särskild delegering eftersom tillsynsmyndighetens roll vid tillämpning av 26 kap. 9 § miljöbalken finns beskriven i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2001:3).

Arbetstid

Arbetstiden bör fastställas till fem år från lagakraftvunnen dom enligt kommuns yrkande.

Anmälan av oförutsedd skada

Den tid inom vilken anmälan om anspråk på grund av oförutsedd skada senast måste inges till mark- och miljödomstolen bör bestämmas till fem år från arbetstidens utgång.

Prövningsavgift

Det har inte framkommit skäl att ändra den tidigare preliminärt beslutade prövningsavgiften om 70 000 kr.

Utredningskostnad

Länsstyrelsen i Västra Götaland har yrkat ersättning med 26 000 kronor för sakkunnigutredningen om fiskeavgift, vilket kommunen medgivit. Den yrkade ersättningen ska därför dömas ut.

Rättegångskostnader

Länsstyrelsen i Blekinge län har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 135 200 kronor, vilket kommunen medgivit. Beloppet ska därför dömas ut.

Miljö- och byggnadsnämnden har yrkat ersättning för rättegångskostnader med

18 000 kr, vilket kommunen medgivit. Beloppet ska därför dömas ut.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 31 080, varav ersättning för förberedelse inför huvudförhandlingen i målet samt medverkan vid huvudförhandlingen med 26 000 kronor (40 timmar á 650 kr.) och ersättning för utlägg med 5 080 kronor. Kommunen har endast medgivit ersättning för 20 timmars arbete, vilket motsvarar en dags förberedelse inför huvudförhandlingen och medverkan vid huvudförhandlingen, en dag. Yrkad ersättning för utlägg har medgivits av kommunen.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Företrädaren för fiskeutredningsgruppen vid länsstyrelsen i Västra Götalands län har medverkat vid huvudförhandlingen och där redogjort för sakkunnigutredningen om fiskeavgift. Enligt mark- och miljödomstolen bör det vara tillräckligt att avsätta en heldag för att förbereda den presentationen. Skälig ersättning för rättegångskostnader bör därför inte överstiga vad kommunen medgivit.

Ett belopp om 18 080 kronor ska därför dömas ut.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande senast den 7 januari 2016.

Bengt Johansson

Bruno Bjärnberg

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bengt Johansson, ordförande, och tekniska rådet Bruno Bjärnberg samt de särskilda ledamöterna Ann-Christine Vösu och Anders Eklöv.

Bilaga 1

Tillståndsgiven yta för ytfyllnad.

